S.A. 36. B. 64.

KAIS. KÖN. HOF-BIBLIOTHEK

27.694-B

Neu-

Digitized by Google

Digitized by Google

27694-B.

Österreichische Nationalbibliothek
+Z223853003

Digitized by Google

Digitized by Google

ZLATKA

PIESANCA

P. A. KAZALI.

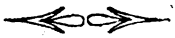

U ZADRU

TIESKOM B. BATARAH

1856.

Digitized by Google

Digitized by Google

Zlatka.

I.

Po Humskim vodama ljubko se razlieva
Zrak premaljetnoga sunca kad zalazi,
I nad njim bavi se, i nad njim zasieva
Kô draže da nigdje rieke ne upazi;
Svietlo li umire, tamno li razgrieva,
Bliedno li miruje, žarko li zarazi,
Naglo li pobiegne, tiho l' je stal,
Svud trepti razbludno gdie trepti val!
Ah časa ljubeznog! Evo dah zapadni
Romonom sladkïem budi nam goricu,
I uhu ponavlja njek' uzdah priradni
Koj davno tljajeću probudi dušicu;
Kad tajna moć sine i pogled nam gladni
Siluje da traži tu cèrnu zenicu,
Tu kosu zlaćenu, taj lica lìr
Koj samo može nam dat sèrdcu mir.
Mir se taj nahodi u zadovoljnosti
Nekakve požude što neznaš izrieti,
Kad duša spusta se od težke radosti
Na sèrdcu milomu da b' mogla dospieti . . . !
Smèrtna joj bila bi striela bez gorkosti
Kad ono klaptanje mogla bi ćutieti,
Kad oni mogo bi hahnut je hah,
Kad oni mogla bi odahnut dah.

Digitized by Google

A riečca vilena! kad šaptom dohodi
I življom sladostju dušu ti zatravi!
Tad te obujmena iz tebe izvodi
Da stan ogradi ti u novoj dàržavi,
U novom uzduhu, u novoj prirodi,
Gdie no ga misô ti nesmïe da spravi:
Misô nedohita koj je to stan,
On bo nij' pameti, no sèrdcu dan.
Tu riečcu vilenu ovo ti pojenje
Slavića u sèrdcu duboko ponavlja:
Sadar ti slikuje stidljivo hotienje,
Sad sladko uhvanje što te ne ostavlja,
A sad je zahvala, a sad je prošenje,
A sad je razbluda kojom te zabavlja,
A sad je treptienja žeštoki mač,
A sad su posmiesi, a sad je plač.
U svakom žuberu slavića stravljena
Kakovo ćutienje pamet ti odvïe;
Kakovo ćutienje kojega spomena
Čini ti živieti životom od prïe,
Kad još umišljaja' laživa prosiena,
Što ti nemilostno vrieme ne odkrïe,
Prid oči stavlja ti raj isti, kog
Daê Ljubav na zemlji, na nebu Bog.
No duh izginuti sred naglog rasapa
Prošastîh danakah, uhvanjah, požuda',
Zaduben u jadu, u sebi zaklapa
Sve zemske zabave skupljene od svuda —
I sam se nahodi! i sam se raztapa
I mirnoj žalosti, koju mu zabluda
Jur je pribavila — al ne bi' e sad,
Prem da u suzami, izgubit rad!

Digitized by Google

II.

Mnogo oči' zapadnuće sunce sad gledaju
Dok posliedne zrake skupi sa bistre vedrine,
Dok odbiegne oda svuda po nižemu kraju,
Dok pobliedi nad hridinam po vèrh Bielotine.
Mnogo sèrdca' u ljubavi pobožnoj dvignutih,
Trepteć milo sa slazećem u svoj svojoj slavi,
Slute dúgu po zrieniku u bolestih ljutih
Dúgu mira, za potopom kakva se objavi.
Mnogo duša' prisitjenih brižljivom praznotom,
Izvan zemlje ištuć stvora' da im viek napune,
Tek nevriedjen prosvietljenom suzom ili zlotom,
Tek svedj mienjen a svedj slavan, prate dok s' udune.
Nu od svïeh što ga paze željno il navidno,
Ni je sunce ugledalo oko, sèrdce, dušu,
Kakvo one koja jadom prigne lice stidno
Pristvarajuć sama sebi noć u noći glušu.
Pride plavcom po vodami svoje Humle drage
Da ponovi srodne slutnje dietinskïeh dneva': —
Da bi takvi umèrlïem ostavljali trage
Tko bi ikad promislïo da mu smèrt prispieva?
Zaman svoje trinest lieta' pita u dvadesti
Tkogod život svoga sèrdca okusit zaràni;
Ali nad svîm, Zlatko, ti bi! — Dievi i neviesti
Iste misli da ponoviš iskat ćeš zamani!

III.

Moje uhvanje mir je bïo —
Želja koja me zatravi
Bila 'e radost kakvu mïo
Obetjiva plam ljubavi.
Liepa lieta! Blagi dani!
Tko vas otme? Tko l' potiera?
Listki ruže razpèršani
Na krilima od sievera!

Digitized by Google

Vi ste prošli — a dni moje
  Ja još trajem, ja još živa!
  Da taj žive tko dni svoje
  Za tèrpieti pričekiva.
Ja još živa, da taj žive
  Komu sèrdce jad razciepi,
  Trajeć čase žalostive
  Bez uhvanja da ga kriepi!
Nu za malo! — Doć će bèrzo,
  Što ostaje iz pod neba
  Tkomu 'e život jur omèrzo —
  Požudieni mir od greba! »

IV.

Jel' to miso, mlada neviestice,
Jel' to miso da ti muti lice
    Na postelji tvoga gospodara?
Stopèrv skorom njemu dovedena,
Stopèrv skorom nazvata mu žena,
    A danaska ta te miso hara? — —
On se diže iz kod nje ledene,
A za ljubav svoju nesudiene,
    Leden i on nasitjenom željom;
Jerbo oganj koj nam sèrdce gori
U bludnosti samoj, sebe mori,
    I dospieva stignutîm veseljom.
On se diže iz kod nje, kako se
Digo često iz kod njih što prose
    Za taj oganj od sramote platu;
Kako od njih družini se hvali,
I posmiehom porugivim šali
    Rieč objaveć samo sebi datu.
Što je Zlatka dakle za takvoga?
Što i ona koja 'e za bludnoga
    Privarena il kupiena došla;

Digitized by Google

Ali taka mogla bi g' ostavit
Kadar bi mu htiela kud zabavit,
Nu za Zlatke i ta 'e moć jur prošla.
Sila 'e slušat onu rieč, sila je
Primit celov kog ti ustim daje
Za te svake gorućim jednako.
Sila 'e tèrpiet njegovo gèrljènje,
Sila 'e gibat za njega hotienje,
Za raj njegov sila 'e kušat pako.

V.

Gdie je tvoieh trista drieva'
Slavni Gružu moj?
Gdie veselje njekieh dneva',
Gdie neukrotjen goj?
Gdie je žamor, gdie je vika,
Gdie je vèrveć puk?
Ah na žalim tvîm se šika
Neprobudien muk!
Po briezim se čempres tmasti,
Zeleni se bor,
I bieli se od prošasti
Kakav holi dvor.
Jošter misli koje diete,
Kog miluje san,
Da će proći tmine klete,
Da će t' svanut dan.
A ti blaga našeg tvorac
Umuko s' u bieď!
Sred pustoši tvoj pomorac
Skinuo je gled!
Pod siedinam one glave,
Gdie spomena vri,
Uhval' vidiet tvoje slave
Kakv' u stare dni?

Digitized by Google

Zamani se čempres tmasti,
Zeleni se bor,
I bieli se od prošasti
Kakav holi dvor;
Erbo neće dvor okolo
Smiehom zamniet već,
Kad pomorca' mlađieh kolo
Unj uzbude teć.
Erbo neće bor zeleni
Svîm sušnjanjom krit
Rieč šaptanu što ljuveni
Mladac bude rît.
Erbo neće čempres cèrne
Svoje grane stèrt
Svom putniku da ogèrne
Doma tihu smèrt.
Sve 'e dospielo! Tvâ su dieca
Kô prid vietrom lis',
Spomena te još narieca —
Mèrtca grobni spis!
Znak ostavljen nam si sada
Za vremenah tek,
Da što živo bi njekada
Ne búdi nam viek!
Istina je! još dopire
Kakav veseo glas,
Uhvanje nam tiem izvire
Da niês' umro vas.
Tako čoviek kad dospieva
Cieni ćutiet dah
Da mu zdravlja življe sieva,
I odbïa strah.
To er kakvom drievcu samo
Sklon prid vihrom daš,
Kakvom drievcu kog neznamo —
A stieg ni je naš!

Digitized by Google

Još nam dublje sèrdce jada —
« Veseli te to? »
Ah kog mala stvar uzrada,
Nizko li je pô!
Neznaš da to drievce želi
Tvoj ostavit skut?
I da broï dan veseli
Kad svoj sliedi put?
Tak meû zidim, koji bišo
Ponositi grad,
Biegućega radi kiše
Da susreteš kad,
Znaš, kad prodje bura prieka
Kâ ga stiera tu,
Znaš da jedva izbieć čeka
Iskanog u zlu.
U toliko u te budi
Jadne misli plam:
« Gdie življaše tisuć' ljudi',
On nemoze sam! »

VI.

U samoti mèrtvog Gruža
Misli Zlatka tažit jade,
Misli biežat seb' i muža,
Da li kako? — Još neznade!

VII.

O žalostì, žalosti!
Sad dni svoje provodi
U ćutienstva tamnosti
S' kojom napast prihodi
K' misli.

Digitized by Google

Ah sèrdašca samota
Težka li si ljudima!
Privoli ti sramota
Nego da te uzima
Ona.

Protiv njoj vojevati
Zaman duša nastoï;
Ta se sèrdcu prihvati;
I pèrvim ga osvoï
Časom.

Pak obvrati pameti',
Pak prignutjom obvrati;
Pak nam narav oteti,
I ne zaman sto krati,
Ište.

Koju odbrat zabavu
Sèrdce da napuni ti?
Da te slike t' ostavu
Kad te stane mamiti
Radost?

Ah kudgod se obvèrne
Žalostna ti spomena,
Od svudar ti nasèrne
Prošastoga vremena
Nada.

Navadno se predaju
U pustinji mislima,
U pustinji uhvaju
Oblakšanje sèrdcima
Ljudi.

Nu kadar se zabrani
Noviem slikam letieti,
Tad ti dušu uzràni
Skup starïeh prokleti
Jače.

Digitized by Google

Takvom se je privarom
Zlatka dobit cienila;
Ali s' duše neharom
Dušu jest uzmamila
Sasvim.

VIII.

Gdie bi nam liepost
Mogla ljubavi
Najveću kriepost
Života srest,
Neg u naravi
Miloj tihosti,
Kâ te krieposti
Siluje rest?
Kad svoja blaga
Krila raztira
Neznana snaga
Kû vodi muk,
Žudienog mira
Druga naravna,
Kom gudba 'e slavna
I pčelin zvuk!
Kad u treptienju
Maslinske gore
Jedva vidienju
Kaže se dah,
Dah kog nemore
Obraz da ćuti;
Tak udunuti
Leti mu hah!
Kad ti mieseca
Sjajnost ljubljiva
Tajno narieca
Njekakvi zrak,

Digitized by Google

Koj za te sîva
Moguć ljubavi';
Njim se napravi
I noćni mrak!
Ah tad tko ne bi
U svôj pameti
Požudio sebi
Jedan taj gled?
Ah tko na svieti,
Tko nebi rada
Takvom bit tada
Pohlepom blied?
Ognja razlita
S' nje plam se vïe,
Žile ti hita
Trepteće s' pèrv,
Pèrsi ti grïe,
Sèrdce t' usieva,
Svud ti razlieva
Uzvrenu kèrv.
Glavu ti žeže,
Glúši ti uši,
Na oči steže
Nenadnu noć,
Usta ti suši,
Jezik veživa,
Svu posvoïva
Trešnja ti moć.
No ognja sila
Da se smamljena
Nebi dielila
Začetka svog,
Nezavapjena
Slabost je razi;
Ta naglo slazi
Vèrh goja tog.

Digitized by Google

Nekrepku tada
Glavu ti skini
U druga mlada
Ljubljeni skut,
I tu počini;
Al u pokoju
Daj ljubav tvoju
S' uzdasim čût.
Tvojem uzdahu
Narav tljaljeća
Po milom strahu
Koga noć šlje,
Pustoš i smeća
Kog većeg stvara,
Teb odgovara
S' uzdahom nje.
Duh tvoj stisnuti
K' njezinom duhu
S' koïm oćuti
Ognjeni goj,
Sam u osluhu
Zemlje i nebi,
Stvaraš raj tebi,
Stvaraš ga njoj!

XI.

Ne ostavljaj ponosite dvore
Da s' usladiš samotom Naravi!
Niemo bèrdo i niemo je more
Duši praznoj, duši bez ljubavi.
To je pustoš, a samota ni 'e;
A što bi mi, Zlatko, u pustoši?
Taj kog ljeto dvadeseto grïe
Traje vrieme u drugoj razkoši.

Digitized by Google

Eto tebi sve što sviet dariva
Mogućïem i bogatîm ljudim:
To uživaj kako sviet uživa
Svoïema nepristojno trudim.
Tebe zovu svietla kazališta
U koiema izučeni poï
Tudju žalost, te ne ćuteć išta,
Duh ćuteći suzama osvoï.
Tebe zovu noćno-resni stani
Gdie razbluda ljubki tanac vodi;
Gdie duh taštva u svoj skup izbrani
Prïobražen u sto slikah shodi.
Tebe zovu milo-blazna bdienja
Gdie šaptanja, kretanja, posmiesi
Tomaču ti goruća ćutienja
U igrami kîm štovana jesi.
Tamo podji kud te, Zlatko! zovu,
U njihovim nasladam se bavi;
Te uživaj! al nemožeš ovu
Koja niče iz prave ljubavi.
Od svačesa tebi pade dïo,
Od svačesa možeš izžet radost;
Sve uživaj, al sviet ni 'e ti svïo
Krunu ruža' kakvu t' ište mladost!
Tamo podji! Gladujućoj duši
Pridaj hranu koja ti se dava;
Nasiti ju u ćutienstva' tmuši,
Uzraduj ju gdie ni 'e radost prava!
Jadna Zlatko! Što će res, što l' dika
Koja ti se viencem pripravjala?
Kad s' izdala pèrvog ljubovnika,
Jadna Zlatko, tkoga si izdala?
Bi l' ti mogla napuniti pamet
Oniem rajom kog ti oni daju?
A bi l' jedan tvoje misli zamet
Bio utažen u takvomu raju?

Digitized by Google

Tvâ prostrana — tvâ pohlepna duša
U takvom se zadovoljit smïe?
Neka takvog tkogod hoće kuša —
U takvomu pokoja ti ni 'e!

X.

Tu boravi kô bez sunca ruža
Tiha, blieda i dreseljna lica
Na komu se misli objavljaše,
Kako biser u dno bistre vode.
Al te misli sada su daleko
Od njekïeh misli' prošastïeh;
Prem malene za bit izbrojene,
Prem sgustnute za bit spomenute.
No ih taï po sred sèrdca mlada,
Nit o' njima itkomu govori,
Neg ih većma goï i njeguje,
Er joj bola svèrhu narîcaju.
U to oganj njenîh càrnieh oči',
Koj je prïe neopriečen sievo,
Pozakriva cèrna trepavica,
Pozakriva a žestjega čini.
U to njezin glas iz usta' slazi
Sladko-teži kako u nježnosti
Slazi gudba nad tihîm vodama,
Koja uzdah ljubavi spominje,
A uzdahom zaveživa dušu.
U to iz nje svega kipa vàpa
Neka kriepost nikad nerečena,
Nerečena a svedj oćutiena
Kad boraviš kod takvoga stvora
Koj obličom pita poštovanje;
Koj u mislim predobitîm budi
One slike lietah' mladjahnïeh
Kad ti duh je sastučio družstvo

Digitized by Google

S' najliepšïem dvoranim nebesa'
Nevidjenim, ah i nevidivim!
Dal liepotom nad toj necienjenim.
Jer ti ova sve otima misli,
Jer ti ova svu zasieni dušu,
I požudu u sèrdcu poradja,
I prevodi na ustni uzdahe,
I nehote na ustima rieči
Siluje te da ti se izuste:
«Oh blažena komu si sudjena!»

XI.

Nu kako je licu povratila
Tihi posmieh davno nevidieni?
Kako j' oko ljubavju oplila
Kad j' odbiegne njezin dah ognjeni?
Evo jopet na onemu licu,
Pobliedjenu skorom u žalosti,
Možeš vidiet čemin i ružicu
Da joj cavtu u miloj jasnosti.
Riečca blaga na usta se vrati,
I mirnota bez mèrtvila sjaje;
I gizdavost od svudar je prati
Koju želja puna dovela je. —
Sve bih reko da je neko vrieme
Povratilo svoje mirne zrake,
Kad života mnogo lakše breme,
A žalosti cienjene su lake.
Sve bih reko da u sieni pèrvi
Zrak ljubavi obasja jopeta;
I da 'e ova zadovoljnost kèrvi
Kom raduje, zadovoljnost sveta.
Sve bih reko — Al taj pogled koï
Svuda plovi strielno i razbludno,
Svakog mami, i svakoga svoï,
Na tvom licu nešto veli čudno.

Digitized by Google

Sve bih reko — Al taj hod lagahni —
Koj sad stoï kak' umoren, sada
Objavlja se kako prohod dahni
Od vietrica', a sad sasvim pada —
Prikažuje njeku tajnu miso
Koja gori neurednîm plamom;
Koju želeć' griešno bi uzdiso,
Koju kažeć' pokrio bi se sramom.
Nu koja bi život provodila
Svedj ovakîm nećutienstvom mèrca?
Koja ne bi bolji grieh cienila,
Bolji i sram, nego praznost sèrca?
S' toga Zlatka ište u samoti
S' nova živiet život oćutieni;
Nit joj duša sumnji o' griehoti
U ćutienstvim koje ljubav cieni.

XII.

Sadar nam je mnogo vrieme prošlo,
Mnogo vrieme tri godine dana',
Bi' daleko mlada povedena
Od svojega roda i plemena.
Ona tamo u velikom gradu
Po sred puka nebrojenog sama,
Kako bèrštan po golome polju,
Iskala je gdie bi se uzspela.
No takvima ne trieba da ištu,
Takvîm samo dosta je da hoće!
Kakvog duh joj u dietinskom sanku
Nekadara objavi, iznadje.
Kakvog duh joj u uhvanju sada
Prikažuje po rajskom uznosu,
U duši joj svakdano prebiva.
Njim pustošu tudjinskoga grada,
Njim pustošu svojeg sèrdca puni.

Digitized by Google

No tko može tanko da razbere
Kako ljubav što iz oka nikne,
U pèrsima svoje žile stere,
U pameti svoje grane pruža,
Dok privede k' sebi umèrloga?
Ah Ljubavi! Dahu viečnog Tvorca!
O jakosti nedohitne moći!
Kad razstiraš tvoja krila sveta,
I posvajaš naše slabe misli,
Zašto sèrdca nadanjom razžižaš
Koje sèrdce ne može da stigne?
Ah kad bi se, Zlatko, izpunilo
Sve što slutnja za sutra ti stvara,
Prem bi raja umèrlïem dao
Onaj koj nas umèrlîm postavi!

XIII.

To bi sanak koji side s' zorom,
To bi sanak koji s' zorom mine.
Jerbo knjige od babajka skorom
Sve te sprave razkošne razčine.
Knjige velu: « Hodi! Nad tvîm dvorom
Siedi za te radost što ne gine: »
Al nad sèrdcom usta Duh Dreseli
I u šaptu ovako joj veli:
Hodi, jadna! u tvê rodno miesto —
Hodi, jadna! u tvê miesto, hodi!
Ah neslušaj što ti sèrdce biesto
U mladosti i u lasti plodi.
Čista zalost požude su često,
A naslada duhovima škodi.
No il taka — ili taka ni 'e,
Za tebe se drugi vienac vïe.

Digitized by Google

Hodi, jadna! u tvê miesto rodno,
Tu te zovu baba zapoviedi;
Zaboravi što ti bi ugodno,
Duh za tudje ugodnosti štedi.
Ako ni je tvoje sèrdce svodno,
Ako oštro za jedinim sliedi,
Popi čašu čemera i zuči,
Prigni glavu, poslušaj i muči!
Hodi, jadna! Spravljaju ti dvore
Kakve mogu ponosnoj gospodi;
Svešto tebi ugoditi more,
Za tebe se oda svuda vodi:
Što daleke umietnosti tvore,
Što se domu u našem nahodi,
Sve ti kùpe da mladjahnu dušu
Tezîm množstvom priprava' zabušu.
Tvoj ti babo liepo ruho spravlja,
Liepo ruho da liepšega ni 'e.
Čestitanje prïatelj ponavlja
Jur izprazno tisuć krati prïe.
Bielo platno glavi se pribavlja,
Kita bere i krunica vïe
Od tratora i dušice kobne,
Drugoj ćutnji i vieri podobne.
Ako tebi kakva miso smeta,
Ako, kadar momku pružiš ruku,
Kakva slika prid trebnikom slieta
Tebi javna, a skrovena puku,
I spominje ova blaga lieta,
I navieštja dohodeću muku, —
Skini oči! Obvèrni joj glavu!
Slike, misli s' tobom da se zdavu!
Da urese tvoj zemaljski pako,
Miešte jednog što ti sèrdce žudi,
Ljudi će ti dopustiti lako,
Svešto znaju dopustiti ljudi.

Digitized by Google

Tance, igre, priobraženje svako,
Kazališta, plandovanja svudi,
Dvorbe, siedbe, taštost u napravi
Sve ćeš imat, samo ne — Ljubavi!

XIV.

Sto j' u šaptu Duh Dreseli reko,
To joj amo babo izpunïo.
Mladac drugi doma ju je čeko,
Koga joj je babo pripravïo:
Pita ljubav koju ni je steko,
Koju njojzi nij' odvratit htïo,
Viernost pita što on vriedjat moć će —
Ona daje! — Tako babo hoće.
Ako ženska sva, sva dužnost to je
Da u temu poslušaju lako,
Zač gojenjem ne ubïu dvoje:
Mozak kriepki i sèrdašce jako?
Zač im prignu same glave svoje,
I put steru na dielo opako,
Kad sramotam svoïem se diču,
Huleć kriepost koju kćerim priču?
Pèrvìh danah razpèršanje misli',
Nova družba, i nove zabave
Uzjadano sèrdce su pritisli
Nećutjenstvom zabušene glave.
Al začetki, koji su tu kisli,
Kad običnim putom se uprave,
Praznost sèrdca, tajni bieg od muža,
Lizimirstvo, i pustoš od Gruža!

XV.

A tu nadje — Ah! onaka vila
Što ne b' našla sad
Da joj može sva svietovna sila
Otet s' duše jad? —

Digitized by Google

Nadje Zlatka tko joj spomeniva
Njeki tajni čas,
Kad oćuti pèrvom da je živa
I za tudju slas'.
Kad razvidi u razkošam svieta
Samo jedan goj,
Vlast kojega u njoj nezačeta,
Umira u njoj.
Nu to ondar vietru 'e priličilo
Kojeg blagi let
Blazni stablo, blazni travje milo,
I njeguje cviet.
A sadara to je biest vihara
Pod kîm gromi grom;
Dubje kèrši, a hridi obara,
U prohodu svom.
Ondar ljubav — sad naglost postaje,
Sad uzvrena kèrv,
Sad sliepilo, sad biest što nehaje
Ni za duše cèrv!

XVI.

U to doba izvèrstne naravi
Bieše prošlo k' starom Dubrovniku
Mlado momče iz poljačkîh stranah,
Liepo momče ako j' igdie bilo.
Kose su mu kako sunca zraci,
Oči su mu kô ponoćno nebo
Kad modrïe sieva bez mieseca
U bistrini ljubka premalietja.
Obraz mu je dičan u bielilu,
U bielilu i u rumenilu,
Koje mu je tako zamiešano
Da neznadeš odkle ruža zene,
Ruža zene a lïer mu vene.

Digitized by Google

Visok stasa kako vita jela,
Hod prikladan hrabromu junaku,
Dal nad svîma pamet izučena,
Tiha duša i pričisto sèrdce.
Časom slave kèrvoželjnog boja,
Časom žalost koja se razstire
Nad dèržavam slavnim nekadara
U piesmam ga čuješ da spominje.
U piesništva uznosenju jednom
Ugleda ga mlada dubrovkinja,
Ugleda ga i sèrdcom zaljubi,
I pobliedi, i glas joj zastane,
I trese se kako list na gori
Kad u jutru otajnïem dahom
Pred izhodom milog sunca trepti.
Dali prïe neg' ga vidi mlada
Mnogo prïe ona bi vidiena,
I pravednîm sèrdcem zaljubljena:
Kakva ljubav Andiela', moj Bože,
Da ju svetit blagosov tvoj može!

XVII.

On koj do sad domovine pieva
Slavu bojnu i nezgode hude
Prošastïeh i sadašnjih dneva',
On ostavlja sve junačke trude
U zabiti, koju vrieme stere
Vèrhu dielah što piesni ne búde.
I ako se još kojigod vere
U začetkim ognjevite glave,
Po ljubavi svoju cienu miere.
Bez ljubavi što su ljudske slave?
Kèrv, omraza, rat, ubojstvo, plieni . . .
To da ljudim za radost uzstane?

Digitized by Google

Proklet bïo tkogod tako cieni!
Osvem branit svoju domovinu,
Nêma slave da se kèrvju mieni!
U pameti gdie te misli minu,
Razstire se jedna miso sama,
Jedna miso prid kôm svake stinu.
Ta se vïe oko cèrnieh prama',
Ta se vïe oko cèrnieh oči
Sievajućih moć ljuveznog plama.
Što na pamet nenadano skoči,
To ga tiera nerečena sila
Da u piesan njoj svetjenu toči.
A on sluša — Časom riečca mila,
Časom cvietak, kadgod pogled, koï
Uhvanja mu pokriepiva krila,
Uzrok daju, a on piesnik poï!
U pojenju blažen jerbo ćuti
Da i ona, hvaleći ga, goï
One slutnje koje i on sluti!

XVIII.

Kad je Zlatku Ljubav prïuzela
Vratjaju se na stravljenu pamet
Sve liepote od prïe vidiene,
Sve liepote od prïe čuvene,
Medju svima najdraži zasieda
Žutokosni sin poljačke zemlje.
Ili šeta po gori zelenoj,
U gori ga nadazriti cieni;
Ili siedi kod prozora svoga,
Uz prozore njegov gled ju ište;
Il počiva kod tiha kladenca,
U kladencu siena mu se kaže;
Stogod čini, štogod misli Zlatka
On dielima dielo joj predhodi,

Digitized by Google

On mislima misli joj predtieče.
Tako vazdan u tljajećoj duši
Stvara sebi ugodljive sanke,
Nit jerbo se nadje privarena,
Snievat bdeći ikadar pristaje,
I pristvarat što pogine davno.

XIX.

On jest bïo da bi joj u duši
Slikovao pèrvog ljubovnika
U ćutienstva' nedospietnoj moći,
U čistoti dietinske ljubavi.
I ona bi s' posmiehom slušala
Dielovanja misli dievičanske,
Besiedienja dievičanske rieči,
Koïem bi dušu objavljivo.
I ona bi s' posmiehom slušala,
Kadar on bi nerečenim stidom
K' njoj došeto da začinku kaže,
Kôj bi ona dragi predmet bila.

Vriesac

Kako vriesac kog si dala
Vazda dèrži list zeleni,
Tako da bi uzdržala
I ti ljubav prema meni!
Kako svoga medna cvieta
Blazni pčelu slasti sila,
Da bi dušu kâ t' obleta
Tvâ milina svedj blaznila!
Tad ja koj sam meû ljudima
Najnesretnïi do sad bïo,
Tad ja koj sam progonstvima
Mir i mladost podložïo,

Digitized by Google

Ponovienog duha moga
Po tvôj moći, dušo s' nebi,
Ne bih pito raj u Boga,
Moj bih imo raj u tebi!

Celov

Kako liepir cviet dotica,
Tak lagahno usni tvoje,
Za trenutje trepavica',
Dotegle su usni moje.
Kakav sestre 'e celov sveti,
Kog si dala, taki 'e bïo;
Dal ćutienstvu, dal pameti
Kakvu slast je naviestïo!
Ni da 'e sladka hitrost triesa,
Da 'e bieguća sladost raja,
Ne bi ćutnje kîm me stresa
Priličila sve do kraja.
Koli 'e veća neg ćutienstvo
Ljudskog sèrdca dopriet može!
Da oćutim sve blaženstvo
Uzmnoz' mi ga drugom, Bože!

Dieljenje

Ti, ljuđeć me, ti smislila
Mene sama ostaviti?
Ah da s' ikad oćutila
Plam ljubavi ognjeviti
Bil to htiela? ah! i bili
Tu rieč rekla da m' ucvili?

Digitized by Google

Jel to ljubav — o gizdava!
Jel to ljubav da te žeže? —
Kad oprieka' ponestava,
Kad nas tvèrdji vez priteže
Milovanoj u ljubavi, —
Ti da ištež da m' ostavi'?
I tvoje se sèrdce ciepa;
I tvoj' oko suzu lieva;
Dali zašto, Zlatko liepa,
U pamet se teb' udieva
Misli', koje izvèršene,
Usmèrtit će teb' i mene?
Il ti duša već ne ćuti
Da si život moj jedini?
Da što misli, da što sluti,
U gorkosti, u milini,
Radi moći neizustive,
U duši mi sve to žive?
Zašto — zašto, kud te vodi
Tvoja mladost i liepota,
Tvoj' uhvanje koje plodi
Došastoga raj života,
Ti ne sliediš meni blaga,
Nek se sa mnom moriš, draga?
Kad me ljubiš — kad te ljubim —
Tvojoj strasti pusti teka!
Sad izprazno s' tobom gubim
Što namiestit nej do vieka;
Vas viek za nas nêma goja
Ovem sličnog, Zlatko moja!
Er bez tebe ja ne cienim
Da raj isti, raj bi bïo;
A u paklu sjedinjenim
Prošo bi nam vas viek mïo,
Kad ti meni, a ja tebi
Pristvaro bih raj od nebi.

Digitized by Google

Al daleko! — Pako to je —
Tu, il amo, pako 'e pravi!
O dieljenju, dobro moje,
Rad milosti, rad ljubavi,
Rad onega, koj te stvori,
O dieljenju ne govori!

Molba

Sve je sama šala
Što si mi tad rekla?
Niêsi ti iskala
Da bi mi utekla?
Žudiela bi i ti
U svêm svietu gluhom
Moïm se obviti
Kô ja tvoïm duhom?
Zašto ono, mila,
Zašto ono hini'?
Duša mi je plila
Jada' po pučini.
Al nemoj mi veće,
Nemoj unaprieda
Da mi duh zapleće
Onolika bieda!
Ljubav me prisilja
Da t' vierujem rieči;
Ne mnin himbe cilja
Da se s' tîm ugnječi.
Bil ti, dušo, htiela
Da tu sumnja plane?
Joh usahlîh vrela'
Ljubavi izbrane!
Er kadar bi kušo
I najžeštjeg goja,
Mislio bih, dušo!
Da ni 'e himba koja . . . !

Digitized by Google

Za to nemoj veće,
Nemoj unaprieda
Da mi duh zapleće
Onolika bieda.

Uznos

Ljubimo se, ah! ljubimo
Dok vremena dato 'e nami!
Kad u svietu što vidimo
Sve ljuvezni goru plami!
Nut veselo jàto zgara
Koje ljeto k' nam privodi:
«Ljubimo se» prigovara,
«Dan ljubavi bèrz izhodi!»
Pak žubere, pak celiva
Za kojoj se tko zatravi,
Pieć joj piesan kôm odkriva
Svu razbludu od ljubavi.
Al zamani nam, predraga,
Al zamani nam dni letu:
Kad vremena sasma blaga
Sam' uhvanju radost pletu.
Tko zna, tko zna nam hoće li
Premaljetje drugo doći?
Čekajući dan veseli
Puštavamo boljeg proći.
Sad u cvietu požudienu
Uberimo krasnu rusu,
Dok ju miris sakrivenu
Objavljiva na nje busu!
Hoj ti čekat da ljuvezne
Nje liepote sad bez broja
Zaman svehnu, čim ta čezne
Sred pustoga perivoja?

Digitized by Google

Ah gizdava! Hodi k' meni —
Samnom vazda unaprieda!
Taj tvoj pogled božanstveni
U oči me neka gleda!
Približi se — zagèrli me
Bieliem rukam, mila dušo!
Nek ti usta celov prime
Kakvog nitko ni je kušo!
Još jednoga — još jednoga
Daj i primi, dušo mila!
Suz iz oka cèrnog tvoga
Od slasti je zaronila?
Nek j' oterem .... nek j' oteru
Rajsku suzu môi celovi!
Ah ne sišla na tvom lieru
Neg za jedan uzrok ovi!
Nek odahnem dah medeni
Kog odihtju i tvoj' usti ....
Da mi 'e pustit duh blaženi
Kad me ova sladost pusti!

XX.

I sad stoï po vèrh strašnieh hridi'
K' koïm tiera vietar poludnevski
Svu tegotu jadranskoga vala,
Kad rasèrdčen na vode mu sèrne.
I sad stoï sunce gledajući
Koje bèrzo u jasnosti svojoj
Hoće zrake da za more skrïe, —
I sad stoï, al ne stoï sama.
Siedi kod nje ono momče mlado,
Koga no je skorom zaljubila,
I paše ju rukom oko pasa
Kip uzdèržeć spustien u razbludi.
Ona gleda more i nebesa,

Digitized by Google

Ona gleda sunce i otoke,
Ona gleda borje i česvine,
A on junak njeno lice jedno.
Da je tkomu stati ter gledati,
Kadar ona k' njemu svèrne oko,
Kojom moći od tle govor sieva,
Kog nemože jezik da tomači.
Ah da mi je nekadara bilo
Sastavit ih kad je pèrvom Zlatka
Razglédala sunce zapadnuće
Polag vrela bistre humske vode!
Ne bi mi se moglo sastaviti
Po svem svietu dugu i široku
Do dva kipa onoliko liepa,
Do dva duha onoliko čista!
Nu sadara! — Sedam godin' dana',
Za nje biedne kol i sedam vieka',
Proletiše, duh joj poštetiše.
I sad gleda sunce zapadnuće
Kako trepti po sinjemu moru,
Al joj pamet njeko sunce pazi,
Koje za nju zapadat neznade.
I sad čuje žubere slavića,
Koj pozdravlja dohodeću tminu,
Al na uhu riečca pošaptana
Svu joj blaznost žuberenja gasi.
Onadara — u prošasto vrieme —
To 'e slazilo kako goj života;
Ali sada na dušu joj slazi,
Kako slika obetjanog goja.
Ono što bi nekonečnim riezom
U zracima sunca znamenjeno —
Ono što bi nedovèršnim glasom
U pojenju dragu narečeno —
Sadar ima pogled i obliče,
Sadar ima govor i udahe,

Digitized by Google

Sadar ima misli i ćutienstva,
Kakve onaj koji kod nje siedi!

XXI.

Sunce slazi; po vèrh mora
Svoj bliedeći zrak razlieva,
I cklenoga od prostora
Lak odsieva.
Nêma daha, ni 'e vietrica
Da s' njegovom vodom krene;
Nij' oblaka da vèrh lica
Baci siene.
Kô po nebu, kog miluje
Primoguća vlast proljetna,
Svuda svietlost gospoduje
Nedospietna;
Tak cèrljena svud po vodi
Prolieva se pomast plama;
Rumenilom svudar shodi
Svietlost sama.
Osvem s' desne gdie otoka'
Nebrojene vèrhe sreta;
Vazda rasteć sièn duboka
K' vodam slieta.
Prosvietljenieh riez granica'
Sad se kaže u sred mora;
Ili gradja', il litica',
Ili gora'.
Tu se pozna otok svaki,
Sien mu ličnost objavljiva;
Kô put neba, put dna taki
Jednak pliva.
Nu za malo, er zduljena
Siena sienu kad dostiže,
Onu, kôm bi znamenjena,
Sliku diže.

Digitized by Google

Jedinoga krov j' uresa
Tîm raztegnut vèrh dubine;
Taj uzajme u nebesa'
Vid modrine.
U to gasno zraci sjaju,
I kô vàpa zlatna bliedu;
I slabiti ne pristaju
Dok posvedu.
Još na glavi borne Petke
Sunce mreće još rumeni,
I ponavlja svê početke
Uspomeni.
Kô da svoga slavnog leta
Tek bi jopet pričnut rada
Oživljena preko svieta . . . .
Ah zapada!
Ah i onaj pás svietlila,
Kojeg resu dúge masti,
Noć uzimlje pod svâ krila
Modre tmasti.
Taj čàs slazi Duh Dreselja
Svaku pamet da umiesi;
Tiem te hita jače želja
Da sam niêsi.
Tiem se duša u ljubavi
Spomenami diže k' nebu,
I kip stvara koj boravi
Jur u grebu.
Tiem, da nikad pozno niêsi
Upùtjenu sliku kojoj
Desieno je da sviet resi
Duši tvojoj,
Medju okom i zapadom
Jur pripravna na let novi,
Svom liepotom i nasladom,
Za te plovi.

Digitized by Google

Tiem, ako je blizu tebe
U čem život môš živiti,
Ćutiš da ti 'e od potrebe
Bliži biti.
Ta s' u ovîm želja budi,
U uznosu, u zatravi,
U mirnoti, u razbludi
Sve naravi!
Sad kip stisnut, kog' zasloni,
Neopriečno k' sèrdcu pada;
Rieč visoku, gled smïoni
Gasu sada.
Rieč dahnuta, gled stidljivi
Tajne hlepnje sad tomače;
Koje celov nedospivi
Kaže jače. —
Cist on biaše! — On neredu
Neće ćutnju da probudi;
Gèrdnu, mèrsku, nepoglednu,
On je sudi.
Za njega je kô nakaza
Prid kojoj mu vas sviet preda,
Dočim uzrok svog bojaza,
Neugléda. —
Cist on biaše — Al njoj lice
Sada bliedi, sad cèrljeni;
Sieva življu iz zenice
Plam ljuveni,
Koj govori od požuda'
Zadovoljnïeh neobično;
To bi reko da 'e zabluda,
Il što slično.
Al iz oka slazi suza
Mala, sama, nećutljiva;
Niz obraz se ta ne spuza,
Neg tu sîva.

Digitized by Google

Al tihahno glas se trese,
Nasiečena rieč izhodi;
Uzdah goruć, kî 'e zanese,
Uzdah vodi.
Al joj tiela zapustiena
Potreptiva svaka žila,
I nemirnost netajena
Svu 'e dobila.
Ruke goru ustresene
Kô pod bičom od ognjice;
Goru usni osušene,
Gori lice . . . .
Čist on biaše! — Al, ah biedan!
Riečca koju nedospïe —
Jedan pogled — uzdah jedan —
Što bi' — nïê!

XXII.

Da' e viekom boravit času u ovemu!
Ah da j' u ovemu času bar dospieti!
Kad moć izginutu nehajno po njemu
Duša predobita nesmïe željeti. —
Ta nesviest predhodi sve ljudske umnosti,
Ta podlog jedini života jest,
Ta uzrok stvorenja, ta razlog mudrosti,
Ta sêrdca sviest!

XXIII.

Kako liepir oko svieće leti
Dok, izgoreć svoja krila, pade;
Ljepir-Ljubav sveta u pameti,
Pohlepiene pada rad naslade.
Nit joj oganj kog' nemož' izrieti,
Nit čekanje koje sama znade,
Povratit joj moglo igda nebi
Što je jednom poštetila sebi.

Digitized by Google

Ah već neće — ah već nikad neće
Pred očima prikazat se gizda,
Što te vodi kroz svietovne smeće
Da te shrani, spasonosna zvîzda!
Il ti pèrsi, il ti vèrne pleće,
Il te štiti, il te i brat izda,
Ondi bi ti nezahodno bila
Koja bi ti žalost utažila!
Ah već neće — neće već nikada
Sèrdcu tvomu biti spravno miesto,
U kojemu neopriečno vlada,
Svedjer mirno a radostno često.
Gdie nemože dopriet val od jada,
Gdie zamani prieti vrieme žesto,
Gdie smieh svieta dušu ti ne truje,
Gdie poruga za te zaman psuje.
Ah već neće — neće nikad duša
Uživati njeki davni sanak,
Kîm razkošu svega raja kuša,
Kîm veseli i prošasti danak.
Kog' ne gasi prilazeća tmuša,
Koj ne gine kipah na razstanak,
Koj ne znade let vremenah što je,
Koj ne mèrzi na prizrake tvoje.
Ah već neće — ah već neće siti
Neka slika vèrhu tvoje glave,
Kad osamjen budeš driemno bdîti
O' mislima koje te zabave.
Zabušenu pamet ona bi ti
Upravila putom njeke slave,
Kog' sviet nezna dosadar, dal kôga
Zaznači ti da je sèrdca tvoga.
Sve pobiegne — sve pobiegne jednom!
Sad praznomu sèrdcu ne ostaje,
Ne ostaje sadar duhu žednom
Neg uhvanje sve u slasti da je.

Digitized by Google

Nu za malo! jerbo neurednom
Željom goreć, kad se za to haje,
Nać ćeš bèrzo sred takvoga plama,
Što bi ljubav, da je bludnost sama.
I od svega naslutienog raja
U dietinstva miloj privarnosti,
Kad vremenah došastje s' utaja,
Da življome obsjaje sjajnosti, —
Kada strielu prihodećeg vaja
Cieneć odbit štitom nevinosti,
Radova' se čista duša tvoja, —
Kap t' ostaje lizimirskog goja.
Kap ti 'e goja, kojeg iz početka
Slast ti vadi dušu izvan tebe;
I za dugo, ako slazi rietka,
Cienit ćeš ju žitju od potrebe;
Al će doći vrieme da zametka
Pèrva vrelost po malo ozebe;
Dodje vrieme čara da nestaje,
Dodje vrieme da se i nehaje!

XXIV.

To je svîma običajno ljudim,
To je svîma, nu ni je ovîma!
To se zgadja kada s' dušom praznom,
Mraznim sèrdcom, a podlom pameti
Susretu se dvoja razpustnika
S' pohotienstvim koja ljubav zovu.
Ovi ištu jedan u drugoga
Što im treba, a ištu zamani.
Svaki od njih u istoj potrebi,
Svaki od njih isto i zapraša,
Tako jedan drugomu dosadja,
Mnogo bèrže neg se i zaljube.
Ali ovdie dusi obdareni
S' najizućim darovim nebesa',

Digitized by Google

Sretoše se i zaljubiše se.
Jedno drugom podpunost je duše,
Jedno drugom izjasnenje misli,
Jedno drugom izcielenje sèrdca,
I ako je rieč mi oprostiena,
Jedan drugom kipa j' izcielenje. —
U basnami Istok domišljati
Pripovieda od nekakvîh ptica'
Imajućîh po jedino krilo,
Mužko s' desne a žensko sa lieve.
A sa strane s' koje krila nêma,
Ima žensko nekakav pèrstenak,
Ima mužko nekakvu zaponku.
Dokle pasu te slobodno stoju,
I slobodno dokle vode pïu;
Dali kada hoće da uzletu,
Zapenjuju pèrsten i zaponku,
A mahaju pojedinim krilom
Jednodušno put žudienîh kraja'.
U Istoku te smišljene ptice,
Ovo dvoje kod nas u Zapadu.

XXV.

Kô da hrana, koja bèrzo svietu
Uzrokuje tugljivost sitosti,
Otvara im veću želju hrane,
Vaclav svedjer iz kod nje ustaje
S' većom hlepnjom nego kod nje siede.
A Zlatka ga gleda da ustaje
S' takvim sèrdcem, kakvim iz daleka
Gledala bi da sad k' njoj prihodi
Iza mnogog priizčekivanja.
Jedan drugoj u naruču raste,
Jedan drugoj u celovu grezne,
Jedan drugoj u pogledu plovi

Digitized by Google

Nedohitno za ostalog svieta.
Kako ruka prostog seljanina
Ne uzmogne na tanahnoj svili
Da odliči puholjke malene
Užuljena u teškïem trudim,
Tako čeljad oko njih stojeća,
Na svietovno oholo hvastanje
I na rieči bez mnenja naučna,
Drug bi druga i u čudu pito:
»Bili ove tkogod razumïo?«
Na nebesim duhovi blaženi
Nerečenom sladostiu radostni
U pogledu izvèrstne Ljubavi,
Uživanje jedan drugom množi
Objavljenjem svoga uživanja.
Tu uzajmnost uživanja nami
Ovo dvoje blaženîh prikaza',
Ali razum ljudskïeh pameti'
Duh prikaza ne smïe dosegnut.
Tko u kakvom kazalištu siedi,
Gdie diejstvuju neznanim jezikom,
Sluša rieči, gleda smieh il suzu
Bez veselja i bez požaljenja,
Okrom onog što u dušam budi
Diejstvovanje bez ikakve rieči;
Tako pazu njihovo blaženstvo
Malo duša' pohlepom nadutîh
Da bi onaj zastor podignuli
Koj otajstva tezîh sèrdca' krïe.
Tihi posmieh koj ne giba usta,
Blagi pogled koj trenutjem bieži,
Neko nježno položenje kipa,
Neka sievnja sjajnosti ljubovne
Iz onïeh lica' nebeskïeh,
Da se samo njima razumieti,
Ostalïem prem biezljivi znaci.

Digitized by Google

XXVI.

No ni 'e čuda da drugi ne mogu
Da razume njihove besiede,
Kad i sami hoteć medju sobom
Da tomaču što im duša čuti,
U ustima rieč nedovèršena
Umèrla bi često u uzdahu,
Te bi pogled mnenje izjasnïo.
Često pogled, a celovi često,
Kadgod posmieh, kadgod zagèrljenje,
Kako no bi duša zahtievala.
Nu da ne bi tkogod promislïo
Da svedj tako jedan kod drugoga
Tražili su da bi govorili
Ne jasnïe, ne nego milïe,
Nek pogleda Vaclava junaka
Kad mu 'e nužda da ostavi Zlatku,
Prem ljubljenu, dali tudju ženu.
Ona slatka unutrasnja sila
Što ga tiera da nju jednu traži,
Zlatku jednu u svietu cielome,
Ona sama sadar ga prinudja
Da bi misli zabavïo Zlatkom,
Da bi misli, dok uzmogne diela.
Sad Vaclava ognjevita duša
Od dietinstva milo izučena,
Da odkrïe svoja ćuvstovanja
Il začinkom, ili slatkom piesmom,
Njega vodi običajnim tekom
Da izjasni i sadara misli.
Sèrdcu mu ih Ljubav prikaziva,
A sèrdce ih pameti povieda,
A pamet mu ljubke slike budi.
Kô staklence prem uzkoga gèrla,
A put zemlje hitno obvratjeno,

Digitized by Google

Ne dopuštja da se voda lïe,
Tako pamet hitno uzavrena
Ne dopuštja da slike izletu.
On se diže sa svojega stola,
Siemo tamo po svom stanu šeta,
Ćuti sèrdcc da u pèrsim gori,
Ćuti pamet da vri u moždanim,
Sve mu tielo trepti nepokojom,
Nu zamani kada rieči' nêma
Da tomače njegova krenutja.
Ako kadgod nakon mnogo časa'
Kakvu rieč bi letom ulovïo,
I na listu svom zabilježïo,
On bi sami takvom se porugo,
Da mu ledna svoju vrelost davi,
Koja grïe njegovo sèrdašce,
Da mu blieda svoje masti gasi,
Koje resu njegove začetke.
I on bi se mladac pobojao
Da on nebi po težkoj nesreći
Svetu iskru piesništva zgušïo,
Kadar nikad u životu svomu
Veći piesnik ni je do tad bïo!

XXVII.

U što vrieme leti nećutieno
U razkošam pritvorenog raja
Za to dvoje izbranîh duhova',
Mala knjiga Vaclavu dopada,
Mala knjiga od poznane ruke.
To je knjiga dragog prïatelja,
Prïatelja mladoga Bohvala,
Koga no je doma ostavïo,
Za obranu svoje stare majke.
Rajski posmieh po licu mu plïe
Dočim knjigu ljubimca otvora,

Digitized by Google

Al do mala oči mu se mute,
Oči mute a obraz mu bliedi.
Zlatka ga je ljubezno pitala:
‹Što ti težko, izbrana ljubavi,
Što ti težko mala knjiga kaže,
Te ti tiera rumenilo s' lica,
Te ti stavnost junačku otimnje?›
Junak njojzi mèrtvo odgovara:
‹Kaže knjiga, moja dušo draga,
Kaže knjiga da se razstavimo.›
‹Ha!› poklikne iza glasa tanko,
I grabi mu knjigu žalostivu,
I pročita uztresena Zlatka:
‹‹Sve sinove mati Polska zove
Da je brane od nepri̇atelja;
Nemože se nitko da odmakne,
Moj Vaclave, bez viečne sramote!››
Da postavi tkogod kip voštani
Da priliči neprimietnu žalost —
Ali da joj na oku izvire
Mala suza koju jad uledni, —
Ali da joj usni uzdèrhtjuju
Kô dietetu uzjadanu plačom, —
Ali da joj po čelu sievaju
Cèrnom kèrvi' žile nadojene, —
Zlatka tadar i taj kip voštani
Mienit miesto mogli bi bez truda.
Ne za vele! Kada žena ljubi, —
Uprav ljubi i žèrtvuje drugu
Samu sebe, samu ljubav svoju.
Nakon malo svoje sèrdce stisne,
A nad sèrdcom pametiu savlada,
I Vaclavu dobitom boleštiu,
Slabim veli ali čistim glasom:
‹Neću sraman da budeš rad mene!
Prem da moju sramotu ja ljubim.›

Digitized by Google

XXVIII.

Tko 'e dva draga kad se diele gledo,
Taj prem mlaki opis cieni svaki
Koj dieljenje tako prepovieda.
Tko ni 'e gledo dielit se dva draga,
Taj svak' opis nadut lažim cieni
Koj dieljenje tako pripovieda.
Za to ja ću propustit uzdahe,
Priporuke s' molbam i s' celovim,
Zagèrljenja i skončanje sèrdca,
Dok na svèrhu posliednom izuste
Rieč žalostnu a prem ponovjenu,
Rieč što gorkost svu sakuplja: « S' Bogom! »
On otide — a Zlatka je dužna
Svoju bolest rad muža da taji.

XXIX.

List za listom, glas za glasom hitno
Ostavljenoj Zlatki prispïeva,
I gorkost joj dalečine sladi:
« Danas tu je, i misli o' meni!
Tu će sutra, mislit će o' meni! »
Tako Zlatka sebi prigovara
Dokle Vaclav u Polsku joj dodje.
A kad Vaclav u Polsku joj dodje,
Štogod vidi Dobre, Bialolenka,
Il Grohova luzi liešnikovi,
Il Sieročin, Vaver i Pulavi,
Dembevilkie zaman glasovito,
Il Iganie gdie puški ubitnoj
Ubitnïa Sèrda se pridruži,
Ili u viek plačna Ostrolenka,
Il Nareva prohod i valovi —
Grozna polja od Boga prokleta

Digitized by Google

Sve bratinskom kèrvi' napojena, —
Što vidieše diela' junačkïeh,
Il veselje, il jad uzrokuju,
Sve to vidie opisano Zlatka.
Svaka knjiga kakvu žalost taži,
Žalost taži a uhvanje goï,
A s' uhvanjem neku radost tajnu
Da bi njega bèrzo prigèrlila.
Svedj ljubiva i sèrdcu i duši,
Svedj ljubiva a sad i častiva,
Sada novom obvienčana Slavom.
Liepir-Lljubav u ženskim očima
Najmilïe oblaštiva krila
U svietlosti kôm obasja Slava
Lovor bojni i hrabrost junačku.
Mnim rad toga u stara vremena
Radogasta i Ladu su spleli
U Leljovoj neriešimoj uzi.

XXX.

Još Varšavu i nje dni pogibne.
Ne bieše nam Oglas naviestïo,
Kad u boljem smislu i uhvanju,
Zlatka se je ljubavi nadala,
Kad se vrati iz kèrvavog boja.
Ona za se razredjuje danke,
I za njega danke razredjuje,
Kô bi sladki zivot provodila.
I pripravlja u tajnom veselju,
Kako će ga primit iznenada. —
Nad ostalim ljubeznim pripravam,
Ona mu je tanki vezak vezla
U komu je htiela da spomene
Gdie ga Slava nježnïe obljubi.
Jutrom rano digla bi se mlada
U potaï da to nitko nezna,

Digitized by Google

Nastojanjem nedogovorivim
Da dovèrši ti svoj trud prislatki.
Jedno jutro obično vezeći,
Jur pri svèrhom svojeg milog posla,
K' njoj uljeza dvorkinja nezvana,
I ovako Zlatki besiedila:
« Jedan momak inostranske zemlje
Prosi milost, gospodjice draga,
Prosi milost da ga sadar primiš. »
Njoj lagahno Zlatka odgovara:
« Znašli zašto u nedoba pita,
U nedoba da ga primim sada? » —
« Ništa nije na pitanje naše
Ništa nije odgovorit htio. »
Za hip stàne Zlatka zamišljena,
Pak - «Nek dodje!» - dvorkinjici veli.
Tad uljeze jedno momče mlado,
Mila lica, kipa junačkoga,
Ali slaba da ga jedva kretje.
Neka žalost na obrazu siedi,
Neka žalost oči mu pomuti;
Nè može ga ni da gleda Zlatka,
Bez da ćuti da joj sèrdce čahne.
Iza pèrvog kratkoga pozdrava,
« Poviest mi je », on govori Zlatki,
« Poviest mi je za tvog' uha samo. »
Dočim Zlatka sluzi naredjuje
Da nju s' momkom samïeh ostavi,
Junaku je oko pobiegnulo
Na taj vezak kôga Zlatka veze.
Vezak gleda inostrano momče,
Vezak gleda a suze prolieva,
Nit ih tere, niti ih pokriva.
Gleda Zlatka nešto udivljena,
Nešto tužna da on suže roni,
I ovemu rieči govorila:

Digitized by Google

« Čemu suziš, momče nepoznano,
Cemu suziš nad vezom moïem? »
Junak njojzi tiho odgovara:
« Tko je i dan s' Vaclavom živïo,
Taj je čuo Bohvala spomenut —
Ja sam Bohval...» Al mu rieč prisieca
Medju radom i bolesti Zlatka:
« A *on* gdie je? Što nam je od Polske?» —
« Polska nam je davno poginula! — »
« Poginula! A nje vitezovi? » —
« Pobiegnuli — Uhitjeni — Mèrtvi. — »
« *Gdie* on bieži? » — «Vaclav naš ne bieži! —
« *On uhitjen!* Pustit se uhitit
Od onakog nepriatelja kruta! »
Posmïe se smiehom žalostnïem,
I Bohval joj lagahno priloži:
« Naš se Vaclav hitat ne puštaje! »
Rieč oledni na ustima Zlatki,
Obîm rukam lice zakrivala,
Kroz pèrste joj vrela suza pišti,
Zagušeno jecanje prodire.
Malo hìpa' tako postojala:
« Ne, ne mèrtav! » izvan sebe klikne,
« Ne, ne mèrtav! Rec' da mèrtav ni je! »
Gledo je ju Bohval do tadara,
Al tadara na tli oči skine,
Oči skine, ništa ne govori.
« Mèrtav! Pošo! » jadno Zlatka veli,
« Ah Vaclave zašto si pobiego? — »
« U odbiru smèrti il sramote
Ti si znala što bi Vaclav odbro. — »
« Al ti biežiš! Vaclav mi je reko:
Da ga nebi ti pustïo sama,
Il u smèrti, ili u životu.
On mi leže u cèrnu zemljicu,
A ti živ si! A ti, eto biežiš! »

Digitized by Google

Ne izusti ni malahne rieči
Neg na pèrsim odpinje haljine
I kaže joj pèrsi obvïene
Sve okolo pasom kèrvavïem:
« Jutros su mi rane prigledali,
I rekli mi da do malo časa'....»
« Ah!» poklikne Zlatka pobliedjena,
Očim svïe, i stoï da pane.
Krïe pèrsi Bohval užalostien,
Krïe pèrsi i milo je dèrži:
« Duh me svede moga prïatelja
Da ti pridam ovu knjigu malu,
Da ti rečem da rieč najposliedna
Ti si bila u njegovim ustim,
Da ti podam najposliedni celov
Kog ti 'e posło dušom na ustnima.»
To veleći knjigu iz njedara'
Junak vadi i na vezak stavlja,
A kod knjige pramak zlatnîh vlasa'
Gnusnih prahom i kèrvim zgusnutom.
Bratimski je u čelo celiva,
I ovako u suzam besiedi:
« To, što vidiš, sve je što imamo
Od Vaclava i tvoga i moga.
Ah prokletog vremena što tebe
Takvu zveza s' onakïem mužom,
A Vaclavu da neprïatelja'!»
Uputi se da se odaleči
Nu ga Zlatka za ruku prihvati:
« Gdie ćeš taki? Kod mene počini!«
Žalostno se Bohval ponasmïe
I veli joj: « Idem da počinem! —
Da u zemlji gdie Vaclav počiva!»

Digitized by Google

XXXI.

Ima jada' koje sèrdce ljudsko,
Jednom kuša, nit ih poslie kuša,
Kad gorkosti težkom razpuknuto
Svu oćuti žestočinu bola;
Tom oćuti pak nikad ne ćuti —
Pèrva bolest, i posliedna bude.
Ima jada' koji kroz pameti,
I kroz sèrdca jednako prodiru;
Ne da' jadna zabušena pamet
Da na sèrdce sva bolest nasèrne;
Ne da pamet erbo ne vieruje
Da je tako sva radost života,
Vas joj pokoj, i uzdanje svoje,
Jednom palo, jednom poginulo.
Ali svak' čas danom iza dana
Kuša talog čaše neprimiene,
Neprimiene u pèrvome hipu,
Al koju joj svaki čas pridaje
Neblažima ruka istinosti.
Sad se vèrti Zlatki po pameti.
Jel tu uprav jedno momče bilo,
I strašnu joj zgodu naviestilo,
Il to san je grubi iz pod more.
Nu kad gleda knjigu i bič kosa'
Snieva joj se da su zavidnici
Izmislili taku smèrt prigorku,
Da bi za svedj sjadili joj dušu.
Kad ugleda listak knjige male
A u knjizi ovo malo rieči':
«U viek s' Bogom! Kad budem ja prošo,
Bud' ti draga moja uspomena!»
I na knjizi olovkom spisanoj
Značak kèrvi po svem neotrene,
Po mislim joj razastèrta magla

Digitized by Google

Ne dopušta da vas jad oćuti,
Nego ljubav opornim povratkom
Pošaptava riečih za uhvanja.
Malo danah bieše postajalo,
Glas nam stigne Varšavskoga klanja,
U tisuću žalostnîh poviesti'
Ova dodje najžalostivïa.
« Sedmog Rujna okolo po noći,
Dok se grada pridaja pogadja,
Kad vidieše da obrane ni je,
Jedno momče roda gospodskoga,
Malo rieči' na komadku knjige,
Malo rieči' otovkom upisa,
I bič kosa' svojom britkom sabljom
On sam sebi sa glave odsieca,
I pridava svomu pobratimu,
Pridava mu i Bogom ga kune,
Da to nosi dragoj na daleko.
Još ovako njemu govorïo:
« Eto vidiš, dragi prïatelju,
Eto vidiš da do malo časa'
I bez mača bih ti poginuo
Samo s' kervi što iz mene točim.
Dok me jošter ovo malo duha,
Dok me jošter po zemljici vodi,
Neću vidiet da podpišu srama.
Nu tako ti naše domovine,
I tako ti tvoje stare majke,
I tako ti Boga velikoga,
Ti otidi k' mojoj milostnici,
Ako bi ti dopustile rane.
Ponesi joj ovo za spomenu,
Celivaj ju moïem celovom,
I kaži joj gdie sam junak pao. »
To veleći i dragog tiešeći,
On se vrancu na ramena baci,

Digitized by Google

Kroz konjike juriš učinïo,
Joh onemu kojega susrete
Britkom sabljom i desnicom rukom!
Dal okoljen množtvom odasvuda,
Na sabljam ga svoïem raznieše,
I kopitim konja' poplesaše.

XXXII.

Nedovèršen vezak je ostao,
I priprave sve nedovèršene
Koïem je htiela da pričeka
Kad se vrati svoja ljubav Zlatka.
Al ih ni je razčinila jadna,
Nit dopušta da ih odaleče,
No ih vazda pod okom dèržeći,
Vazda dublje rane ponovljiva.
Sad da vidi lice požutjeno,
Sad da vidi oči zakopane,
Sad da vidi kip iznemoženi,
Bi l' i Vaclav Zlatku poznavao?
Ona gine u mukloj bolesti
Bez tuženja, bez suze, bez rieči, —
I to jošter ni je dosta bilo.
Ni je dosta da j' ostala sama
Da pretèrpi sèrdca razkidanje,
No s' tezim jòj sudbina priloži
Da pretèrpi razkidanje srama.
Trudno bi' joj da sasvim prikrïe
Svomu vojnu uzrok jadovanja,
A trudnïe da u svim začara
Rieč, posmiehe i radost zavidnu
Kojom Podlost izvèrstne proganja.
Po pameti plam nesrećni plane,
Te mu kaže što ne vidi prïe. —
Što će činit tada žalostnica?
Što će činit? — Nu ćuti se mati!

Digitized by Google

XXXIII.

»Ah ti znat nemožeš koja se moć skriva
U tajnoj krieposti majčinog imena!
Ti dopriet nemožeš koja s' objavljiva
Na licu sina mi rieč svïem skrovena!
Ta 'e sa svom sladostiu ona vlast griešiva,
Koja je vladala mnom mnogo vriemena,
Er oni pogledi, i oni smieh,
I ono gukanje — sve je moj grieh!
»Grieh moje ljubavi, koga bi prokleli
Kad bi ga poznali svi ljudski narodi,
Na licu onemu čista bi vidieli,
Er grieh posvetieni ondi se nahodi.
U meni stidiva nek bi ga sudieli,
Ili po hudosti, ili po nezgodi,
U meni sramotna mogu ga riet —
Gèrdan je u meni, u njemu svet.
»Čas nespomenivi, koga sam prosila
U gorkim suzama da bi Bog prokleo,
Prie neg sam, jadnica! u sebi ćutîla
Veseljem dreselim da se tko začeo,
Čas nespomenivi kog' slast me smamila,
Jakost obujmila, rad me je zapleo,
Žestost izniela me iz mene svu —
Čas taj upùtieni, eto je tu!
»I tihom jakostiu ovo mi gojenje
Gled mojeg dieteta sadara ponavlja;
Ah i unaprieda, doklegod ćutienje
Dosegnut bude mi, meni ga pripravlja.
Niti mi duševnost sad mori hotienje,
U rajskoj razbludi koja me zabavlja,
Er hoće duševnost — hoće Bog moj
Da je blagoslovjen u sinu goj!

Digitized by Google

Sto 'e dielu koïm sam materom postala,
Prem da ga spominje, s' veseljom moieme?
To tamno dielo je po svemu oprala
Svetinja imena data mi za breme.
Sto 'e listku ružice mirisna pohvala,
Koje je dielila slavu mu za vrieme,
Kad g' od nje otliši ognjena vlast? —
A listke spominje mirisa slast.

XXXIV.

Priliep raste sin ljubavi,
Prid njim svačia lica tmaste;
Al nevidno u naravi
Miloj majci liep on raste.
U njemu je pamet svila
Njegovane misli svoje;
S' njim žalost je pogasila,
Kôm prošastje prikrilo je.
Nje mir, nje goj, nje uhvanje,
Sva nje radost prïe greba
On je bio! — On zazvanje
I na samu radost neba!
U njem duša nje počiva,
U njem želja sva umire,
U njemu je za nje živa,
Vlast ljubavi, i vlast vîre.
On joj bdienje svakog dana,
On joj pomnja svakog časa,
On joj podlog svakog sana,
On rieč misli, on dah glasa.
Pod nje štitom rumenilo
Bielog lica ljubko sieda;
Pod nje štitom oko milo
U svôj moći milie gleda;

Digitized by Google

Pod nje štitom na rumena
Ruda usta posmieh sieva;
Pod nje krilom kriepost njena
U slabahni kip s' ulieva;
Pod nje njègom vrieme traje,
Uzduhom se nje obvïa,
Pod nje okom jak ustaje,
Pod nje rieči' strah odbïa.
U njoj razlog svog života,
U njoj uzrok svog uresa,
U njoj zemnih sred praznota'
Providienstvo od nebesa'!

XXXV.

Je li trieba da se tkomu kaže
Da prem da je sva joj duša bila
Zanesena za ljubljenim sinom,
Još je svietu Zlatka bila žena?
I je l' trieba da se tkomu kaže,
Ah ne dielom! nu izpraznom rieči
Da joj búdu one liepe danke
U koïem obljubljena ljubi?
Nahodi se tko joj spomeniva
Da je ona, ona sama Zlatka,
Koja no je licem nadsîvala
Sve liepote ponosnîh dèržava'.
Da su ono, one same oči,
Koje no bi gledom pomamile
Sva ćutienstva i osornîh ljudi',
Sve začetke ljudi' umietnïeh.
Da joj jezik još nahodi sèrdca,
I k' sebi ih milo priveživa,
Kad joj riečca u mekahnu šaptu
Ili šalno, ili zbiljno slazi.
Da još hod je oni hod lagahni,

Digitized by Google

Koji mami tihîm veličanstvom.
Da još kip joj spomeniva kipe,
Spomeniva, ah i predobiva!
Koje mi smo u nejakoj glavi
Naslutjali nami udešiene . . . .
Sve zamani! Sva izgubi jednom,
Sva ćutienstva koja u njoj tovu.
Jednom sebi i drugîm ostane
Za takvïeh kô nećuteć kami.

XXXVI.

Kako gvozdia raztopiena plami
Ustave si u prohodu žežu,
Tako ćutnje, kîm se sèrdce mami
Kad ga želje neuredne stežu,
Pèrvom goru, priduboko goru,
Al ostavu nećuteću koru.
Vidie l' blato, po kôm vietric svaki
Val podiže i prid sobom tiera,
Dok dovede zima mraz opaki,
Koj ga stišne u led od svudera,
I koga je mamio vietric prïe,
Sad vihara strašna vlast ne smïe?
To je Zlatka. Ona, ah prem rano!
Popi' čašu svega ljudskog goja
Jednim duškom, što joj bi podano
Da tîm bavi sva vremena svoja;
Pak joj jednom biesni Des sva ori,
Ostaveć ju kô suh panj u gori.
Sad zamani vèrhu njega pada
Blaga rosa jutrom i večerom,
Zaman sunce i zaman ohlada,
Jug zamani s' tihïem sieverom,
Zaman zima lietom se mieniva,
Ah panj suhi u viek ne zeniva!

Digitized by Google

XXXVII.

Onu nježnu pomnju milu,
  Kôm se žèrtvi žena svaka
  Kad privrieža u svom krilu
  Zapustiena il nejaka,
Materinskoj u ljubavi,
  Uzdvignutoj do Božïe,
  Oko sina Zlatka stavi,
  I u sinu svu dospïe.

XXXVIII.

Kako cvietak inostranske zemlje
  U podnebje naše doneseni,
  Koga goï pomno njegovanje,
  Kômu mieru rosu od nebesa',
  Kômu štedu od vietarca' dahe,
  Kômu broju zrake od sunašca,
  I njoj taki sin ljubavi žive.
  Al kô cvietak gorućeg podnebja
  Kod nas gubi tamno zelenilo
  Kad izgubi svoje sunce žarko —
  Kod nas gubi omah koj ga brani
  Kad izgubi plahe kiše svoje —
  Tak i ovo diete zauzdano
  U mèrtvilu pritisnutieh dvora',
  Tih joj raste u dietinstvu stavan,
  Misleć misli što za njega niêsu.
  Ah da mu je polja raztvorena
  Gdie se oko kô na moru gubi!
  Ah da mu je bèrda' i litica'
  Koje glavu do oblaka vïu!
  Možda bi mu duša raznesena
  Veličnostiu živuće naravi

Digitized by Google

Odahnula i kriepila tielo,
I tek bi mu misli ponovila.
Nu sadara! — Sve je izmiereno
Po pravilu druge podobnosti;
Što zaprieka' umieli su naći,
Svïeh su mu uz put postavili,
Da mu narav uresna visoko,
Ne bi mu se sbudila visoko.
Er što tad bi koji sude dušu
Po svoïma dušam uhiljenîm,
Kad bi duša svom jasnostiu svojom
Zablieštenu oku obasjala?
Vidi majka — ah prem vidi majka
Da ga vode kud mu puta ni je,
I da će mu ukèršljavit sèrdce
Pod njihoviem mraznolednim dahom;
Nu bili mu majka požudiela
Nje prignutja i nje posobnosti?
Nu bili mu mladost pripravila
Koju trajeć nesretna je bila?

XXXIX.

Da j' i htiela, blizu joj je bïo
Koji bi joj pokvarïo htienje. —
Tkoga 'e diete babom nazivalo
Ni 'e ga nikad odzivao sinom;
Kômu 'e ljubav poštujuć kazalo,
Ljubavju mu ni je odvratïo;
No pred družbom uztegnutiem licem
Hladnîm bi ga gledom uledniio;
A kad bi se nahodili sami
Gèrdnom bi ga riečiu odtierao.
Dok je diete prem malahno bilo
Biežalo je u skut mile majke
Koja bi mu suze otírala,

Digitized by Google

Koja bi mu razvédrala čelo.
Ali dodje danak iza danka
Da je samo poznavalo diete
Da što 'e sebi uzrok od žalosti,
Od srama je žalostivog majci.
Gled mu pade na zemljicu cèrnu,
Gled mu pade i pobliedi lice.

XL.

On sad bieži svoju milu majku,
Milu majku i nje vojna bieži.
U potaji da to nezna nitko
On uzdiše u gorkim suzama,
I navidi to ubogo diete
Kadar čuje da babajka zove,
Da babajko njemu odgovara
Vesel sèrdcem i veseo rieči'.
I malo je vrieme prohodilo
Stade ginut kako cviet bez rose,
A koriena od bolesti ljute
Nitko nije znao da gonene.
Danas sutra sve to jače gine,
Danas sutra sve to jače vene,
Dok na svèrhu u postelju leže,
A s' postelje u zemljicu cèrnu.

XLI.

Kad primine svak se u plač stvara,
I svak žali diete obetjanja,
Koje im je tako poginulo
Prie nego je zapupčilo cvietom.
Al ne Zlatka — Ona još ga gleda,
Ona uhva što je jur žudiela —
Što još žudi! Ona još ga gleda —

Digitized by Google

Nu gledajuć ne vidi ga davno.
Nje ćutienstva sad su utopljena
U nekome nedohitnom tljanju
U kojemu cienjaše da vidi
Što svakdano ljubko je gledala.
Er kadara Bog bi dopustio
Da pristrašnu zgodu razabere,
Pod nje plačom, pod nje uzdišaïm,
Nebo bi se razpuknulo jadom.
Ona gleda — ali po pameti
Tmasta se je magla razastèrla;
Tu k' pameti bolest nam pribavlja
Dal ta ćutnje od bolesti lieči.

XLII.

Sunce zadje a miesec izadje,
Tiha rosa na livadu pade,
List se svèrne sa zelene gore,
Jopet listak na goru se vrati;
Nu ni miesec, niti sunce žarko,
Niti rosa koja tiho pada,
Niti listak koj se svèrne s' gore,
Niti listak koj na gori zene,
Ne vratja joj tek obični misli'.
A što bi joj tek obični misli'
Kad uzroka nêma za života?
Ti posieci vodoželjnu vèrbu,
Ona ti se novim premaljetjom
Jošter življe i još liepše resi
Žutim prutom i plavïem listom.
Al posieci u visokom bèrdu
Hrek čvorasti stolietnoga duba
Bi li čeko da panj odsiečeni
Novi piljug novog duba baci?
Ah imaše jedan savez sami

Digitized by Google

Koji nju je k' žemlji veživao,
A kad joj se i taj prekinuo,
Čemu život, težko breme, tèrpi?
Nu joj dodje moći od nemoći,
Koju narav dieli umèrlima
Da im skrïe nećutienstvom zgode
Koje bi im netèrpljive bile.

XLIII.

To je vrieme dugo postojalo
Nit umira, niti bolja biva.
Bielo joj je lice potamnjelo,
Preko njega žile kèrvavice,
Kèrvavice prïe nevidiene,
Bez pristanka strašno odsievaše.
Cèrne oči vèrti iz okola,
A usni joj cèrljenilom tmaste,
Kako pune kèrvi usirene.
Nešto divlje u svakom maknutju,
Nešto snažno preko nje naravi
U svakomu tiela pookretu
Pomnjivomu oku je kazala.
Al u temu nikad rieči niêdne
Vèrh ničesa ni je izustila;
Al u temu nikad suze ni je
Iz gorućeg oka zaronila.
Često stoï po sve duge dnevi
Kô no da je od kamena stanca,
Obvèrnuta na prozor visoki,
Il na klietu gdie joj sin primine.

XLIV.

Da li kadgod, kad bi noć privela
Muk otajni po cielome svietu,

Digitized by Google

Začule bi bdeće dvorkinjice
Glas prislatki, a nijedne rieči.
Taj bi glasak pèrvom priličio
Onem glasu kog nam mili sanak
Uzdovodi do veselîh usta',
A ne da' mu rieči požudiene.
Nu do malo izustiene bolje,
Nu do malo mnenjem nakitjene,
Kak ih može svom jedinom rieti
U ljubavi zanesena majka.
A poslje su bili uzdisaï,
I jecanje zagušena plača,
Dok na svèrhu otvori se lakši
Vrutak suza' skorom osušeni;
Iza tezîh nakon mnogo dana'
Začuše se tak žalostne molbe,
Da bi mogô žudiet milosèrdno
Da molećoj najposliedne budu!

1.

« Vrati mi ga, mili Gospodine,
Jadnoj majci milog sinka vrati!
Il ne vidiš da mi ondi gine
Gdie su mi ga pošli zakopati?
Svi mi velu da mi on primine,
A što velu kako mogu znati?
Jel života iskra mu ostala
Nezna nego koja mu ga 'e dala.
« Vrati mi ga, Gospodine! Niê
Sasvîm umrô dokle je sam živa!
Rodit ću ga kako rodih prïe,
Prem pred tobom, prem pred svietom kriva.
Ali nemoj da mi ondi gnjïe
Ona liepost nada svîm ljubljiva,
Pred kôj nebi ni u tvomu raju
Našo slikah da je nadsîvaju.

Digitized by Google

‹ Vrati mi ga! On je moj rad svega —
Moj rad grieha, moj je rad ljubavi!
Vrati mi ga! Ah da stvori njega
Tvoj blagoslov o' njem se ne bavi.
On je vas moj! Sila privišnjega
Ognja priekom razbludom me stravi,
Kad bez tebe, kad bez tebe Boga
Griešno začeh život sinka moga.
‹ Spominješ li sunce na zapadu
Koga ćeš mi spominjat na sudu
Da pedepšeš privišnju nasladu,
Da prokuneš nerednu razbludu?
On je moj grieh — njeg mi nepoznadu —
Grieh upùtien diete 'e moje! — Hudu
Mene shrani za tvog pakla, nu ti
Grieh od mene nemoj mi dignuti!
‹ Meni živ je! — Dajmi, dajmi dneva'
Prošastïeh radost, dajmi želju
Mog života po kôj mi se slieva
Val razkoša' u sladkom dreselju;
Daj mi sunce kê mi samoj sieva,
Mèrklost noći svakog dana bielju,
Sladost veću nego svïeh ljudi' —
Daj mi sina, ili p—k—t budi! ›

2.

‹‹ Smiluj mi se, Gospodine,
‹‹ Po velikoj tvôj milosti;
‹‹ I po množtvu tvê miline
‹‹ Bez-zakonje moje prosti!
‹‹ Od nepravde još opira',
‹‹ Još od grieha mene čisti!
‹‹ Pamet mi ih sad razbira, —
‹‹ A proć meni 'e moj grieh isti! ›

Digitized by Google

‹ Pojahu ti tu začinku
Od tvog doma u raztanak.
Ah a je li momu sinku
Po toj sišo mirnii sanak?
‹ Kad ti ih je majka piela,
Mili sinko, u itkoga
Vapit milost ni je htiela
Da oprosti grieha tvoga.
‹ Njemu prostit? Njemu! Česa?
Ne sluša ih, Kralju s' nebi!
Ti sudeći tvâ nebesa
Grieh bi našo — u njem ne bi!
‹ Vas grieh moj je — sva krivina —
Sva nepravda moja 'e bila . . . .
O vapeći Gospodina,
Vapite ga meni mila!
‹‹ Kako Andio, kog zanesen
‹‹ Nedohitnoj u ljubavi
‹‹ Ti sad tvaraš, vas uresen
‹‹ Tvîh milostih u napravi,›
‹ On je bïo! Zašto b' imo,
Kadar Andio ne umire,
Moj sin umriet? — Mi griešimo!
Pa nas pràvo smèrt satire.
‹ Vrati mi ga! ak j' istina
Da moć tvoja toli može;
Vrati meni moga sina,
Vrati mi ga, mili Bože!
‹ Oyu bolest što me mori,
Što mi dušu utvèrdniva
U pakljenoj nepokori,
I neuhvanjem predobiva,
‹ Bi l' ti ledno vidiet mogô
Da m' otruje svukoliku,
Prem da hvale tvoje mnogo
Milosèrdje proć griešniku?

Digitized by Google

„Ah vrati mi moje diete!
U svem jednom pomili me!
Tad da lievam suze svete,
Da sam sveta pored s' njime!“

3.

„I svedj ovo? — Drugo ništa,
Ništa za vas viek,
Za svieh dana', i godišta',
I vremena' tek?
„Ni je suze da je nêma
Moje oko lit,
Ni je jada da se prema
Meni nêma svit;
„Ni 'e bolesti da je moja
Nêma duša znat,
Ni 'e gèrčila kapi koja
Nêma mi se dat,
„Sve za mene što 'e čemerno,
U svem svietu, sve!
Što mèrzienje neprimierno
Vèrhu ljudi šlje!
„Pa? zamani! Griehe gore,
Grieha gèrdnieh broj,
Neizmiernieh kako more,
Pridobiva moj.
„Moj grieh jedan neprostivi!
Moj grieh jedan hud!
Komu pakla oganj živi
Prem je laki sud!
„Vèrlo gèrdan taj grieh moj je,
Moj jedini grieh,
Da milosti krati tvoje,
Koje kriu svieh! —

Digitized by Google

« Bud milostiv! — Za me budi
Po tvôj pravdi Bog!
Moju sladost gèrdju sudi
Neg sudienih stog!
« Za me žeži pakla plame
Tisuć krati već;
Sve valove sèržbe na me
Žestje čini teć;
« Svešto tèrpu svi prokleti,
Što će tèrpiet svi
Dok usvietlu tvôj osveti
Nekonečni dni;
« Što ti jedan umieš skupit
Bez uništit duh
Koj za hotnjom smïe stupit
Lednoj rieči gluh,
« Sad sve na me — sve napèrti,
Nek sve kušam ja,
Prïe smèrti, iza smèrti,
U prokletstvu sva!
« Samo vrat' mi moga sina,
Sinu momu daj
Da iz muke žestočina'
Moj mu stvorim raj.
« A ti množi tvoje plame,
Bud osvetom sit!
Sina vrat' mi! — i tad za me
Milostiv ćeš bit! »

4.

« Ah da možeš jednu bolest moju
U tvom sèrdcu ćutiet, Gospodine!
Jednu majke bolest, ah! za koju
Jedniem dobrom svako dobro gine.

Digitized by Google

« Bi li mene sad pustïo, bi li,
Njegda majku, sad puštïo samu
Ovem jadu, koj mi dušu hili,
Ovem plaču i ovemu sramu?
« Ja znam da znaš i ćutienje ovo,
Ah! znam da znaš erbo ti znaš svaka;
Ljudsko tielo ti si poosnovo,
I moć naša po tebi je jaka.
« Ah znam da znaš! — al ti kušo niêsi
U tvom sèrdcu kako mač bolesti
Kroz majčinu dušu gèrdno biesi
Preko ćutnje, poznanja i sviesti.
« To je ono što u muci tvojoj
Duša tvoja kušat mogla nïê;
Kruna jada' njoj se spravi — to joj
U toj kruni nikad se ne svïe.
« A i tada ti si se bolïo
Da s' ostavljen sám od Otca mila.
Ah Propeti! i sám niêsi bïo! —
Kod tebe je tvoja majka bila!
« Ja sam sama — ja nemoćna žena —
Ja sam sama, slaba, sramna, pusta!
Pamet mi je skorom oslabjena —
Trepti sèrdce — mitu mi se usta.
« Ja sam sama kako ti j' ostala
Pod tvîm križom tvoja majka, kada
Punost muke tebi 'e pokoj dala,
A nju shrani za većega jada.
« To bi bolest, to bi bolest samo —
Majke bolest nedospietna, koju
Mi umèrli izrieti neznamo —
Nitko nezna — pitaj majku tvoju!
« Ah bi li me u takvoj bolesti,
Bi l' me vazda jadat ostavïo
Ti koj poznaš kô sèrdito biesti,
Ti koj vaviek milostiv si bïo?

Digitized by Google

5.

‹ Ni 'e moguće — ja sam rekla —
Da Bog puni misli take;
Ruka koja me 'e posiekla,
I navede jad' oblake,
Moje rane gledno zdravi,
Milieg sunca zrak objavi.
‹ O! čas j' ovo neizustivi,
Sličan času jur mojemu,
Kog ponavlja milostivi
U zanosu privišnjemu;
Er privišnjoj u ljubavi
Ima zanos od zatravi.
‹ Kad bïaše noć duboko
Muk po svietu svud razstèrla,
Bez da ť vidi moje oko,
Bez da čujem glas tvog gèrla,
Prid mnom stô si. — Sve mi tielo
Božanstvo je oćutielo!
‹ Začuh rieči' — ali tïeh
Jezik ljudski, ah! ne tvara!
Njima sličnîh vèrhu svïeh
Drago diete progovara,
Kad posmiehom tih u rilu
Pèrvom zivne majku milu.
‹ Začuh rieči, al ne glase;
Bez glasa ti rieč prihodi.
Ostah biedna, al moja se
U njim duša priporodi;
Ona duša koju cienih
Da s' odvèrgo sred sudienih.
‹ Tad pùt moja, tada kosti,
Tad sva snaga mojeg tiela
U razkoše veličnosti
Zanesena 'e potreptiela;

Digitized by Google

K' tebi vapeć, k' tebi, blagi,
Koj si kriepost ženskoj snagi!
« Ah ponovit da bi htïo
One rieči jopet jednom,
Koïm si me izbavïo
Neuhvanju, ah prem lednom!
Er ih žudim, o Prisveti,
Da ih imam na pameti.
« Nu što bi mi rieči kada
Imam mnenje njih u meni?
Ne ponavljaj! zanos rada
Prosti, Viečni, slaboj ženi!
Mnenje 'e rieči' Gospodina
Da ć' uskèrsnut moga sina. »

6.

« Dugo, dugo vrieme vuče
Hip iz hipa, čas iz časa!
Ah u danu sobom smuče
Već godišta', neg ja vlaša'!
« Jutrom sunce ne iztieče
Bez da svakom višnja sila
Tvorne rieči ne prireče,
Kîm ga pèrvom jest stvorila.
« A večerom ne zalazi
Kô da neka vlast ga dèrži
Nepoznanoj u omrazi
Do pepela dok nas spèrži.
« Noć pak side! Noć — kâ vodi
Veće vieka' nego zviezda',
Seb' iz sebe koja plodi —
Nad svietim se viečno gniezda!
« Tko će živiet dok s' istoči
Kap za kapi tako vrieme?
Milostivi! Svèrni oči!
Oblakšaj mi teško breme!

Digitized by Google

« Koliko sam jur tèrpiela
Dočim čekam, čekam, čekam
U porugi kâ me 'e splela,
U bolesti, u zapriekam!
« Nemoj više — nemoj više
Za tvê rane, milostivi!
Ovo sèrdce koj' izdiše,
Ovo sèrdce ti m' oživi!
« Ah ti poznaš koliko je
Puno jada' sčekivanje!
Ah nek mieri muke moje
U tem bitju tvê kušanje!
« Spominješ li kad si rekô
Da se tèrga tvoja duša,
Erbo niêsi jur dočekô
Da kèrstjenje svoj' okuša?
« A kèrstjenje to, što 'e bilo?
Kakvu radost to približa?
Tko b' vierovao da zgodilo
Ni 'e se tebi? — Smèrt od križa!
« Dakle bolje bilo 'e tebi
Neg ga čekat križ podnieti!
Toliko je gèrdje sebi
Svedj predati, neg tèrpieti.
« Da usahne jada', sieme,
Koje tèrpiet duh nemože,
Ah skrati mi ovo vrieme,
Skrati mi ga, mili Bože! »

7.

« Sve prohodi! — Stvor nam truni
Dan i noć! —
Sunce, zrake ne uduni!
Noći, zviezda' tvoieh kruni
Ugašenîm broj izpuni!
Ali će ti proć.

Digitized by Google

« Sve prohodi! — Zemlju stapa
Tajna vlast.
Siemo tamo nju prisapa,
A mèrtvilom tieh rasapa'
Pridobiva 'e i priklapa
Nepoznana slast.
« Sve prohodi muklo, muklo;
Bèrz je let.
I vèseljom što je puklo,
I veseljom što s' odtuklo,
I veseljom što s' odvuklo
Razgleđiva sviet.
« To 'e svakdanjeg razčinjenja
Žudien goj.
Da s' ubiemo sva su bdenja
Svakog ljudskog oćutienja,
Il bogatstva, il ljubljenja,
Il razkoša' znoj.
« Od svud radost koja smaka
Tieštu seb'.
Iz svog sèrdca, sunca iz zraka',
Iz moždani, iz oblaka',
Zlata, kala, kèrvi . . . . paka
Sve proždire greb!
« Sve proždire! Najbèrzïe
Onu pùt
Koja ćuti, jadna! prïe
Da u sebi raj se vïe,
Da s' uživa kad se smïe
Nje ponuke čut.
« A kog moru mislih plami —
Težkieh snï'!
Obïat će dèrv' i kami,
Po suhomu, po vodami,
U ubožtvu, u suzami,
Nit u zemlji spi!

Digitized by Google

« Sve prohodi! — Ali sada
Stoju sva!
Er ja čekam dan od rada',
Od razbluda', od oslada',
Nit čîm kretje tko svîm vlada,
Dok ne prodjem ja! »

8.

« Âh proleti,
Danu sveti,
Sve što letiet možeš prïe!
Preko tebe
Kèršit grebe
Milostiva vlast ne smïe.
« Jest pravedno,
Dokle ledno
Isukèrsta tielo stoï,
U to doba
Da s' od groba
Moga sina ne razdvoï.
« Pravedno-je
Suze moje
Da s' Marïe vru suzami;
Jer, kô moga,
Sina-Boga
Prikiva joj studen kami.
« Al proleti,
Danu sveti,
Svešto letiet možeš prïe,
Slavni od smèrti
Doć ć' otèrti
Moje suze i Marïe! »

Digitized by Google

9.

« Još ni 'e zora zabielila,
Još istočnu stranu krïu
Tihe noći tmasta krila,
Te po nebu mukli plïu.
Al do malo doći
Mila svietlost ima,
Koja ljubkoj noći
Ljubkost preuzima. —

« Sjajte zviezde! Vaša liepost
Još mi oči k' vama grabi;
Još u meni tajna kriepost
Vaših zraka' ne oslabi.
Prem da liepša sjajnost
Pridamnom je bila,
Prem da dublja tajnost
Mene j' osladila!

« Sjajte zviezde! Prem da lieta
Ne resu vas môm ljubavi',
U kojema krasnost svieta
Obujmi me svôm zatravi;
Prem da druge oči
Duše mi ne kriepe,
S' vam se sèrdce roči —
Jošter ste mu liepe!

« Ne onako! — Spominjete?
Ona bieše noć od raja! —
Ah hip jedan one svete
Kom blažena bih do kraja!
Nadnaravniem gojom
Kad sam se opila
Sa svom dušom mojom,
Nit sam majka bila!

Digitized by Google

« Još treptienje vaše blago
One moje misli budi
Kad na pèrsim sèrdce drago
Hlaptalo mi 'e u razbludi;
Kad oči njegove
Svèrnute na mene
U zanosu plove
Razkoše ljuvene.

« Još ste liepe, — vazda biste!
Al vi znate bez da velim,
Da bi vrieme kad i vi ste
Bile odmet prid veselîm.
Kad imala ne bi'
Neg gledat na stranu
Za znat da na nebi
Svu liepost ne hranu.

« Ni modrina priduboka,
Ni treptienje, ni svietlosti,
Da moć skažu oneg oka,
Ni za sliku, biehu dosti!
A to vrieme gdîê
Mê ljubavi pèrve?
Od šta duh sasnïe,
Same siene vèrve.

« Koliko je prošlo vieka'
Od kad s' žalah rodnog Visle
Jadnika su u sred teka
Nemilostne ruke tisle.
A ja ga još gledam
Da kod mene siedi —
Sladost u uvriedam,
Razgovor u biedi!

Digitized by Google

« A moê diete i — njegovo!
Taj ljubavi zaklad viečni!
Po komu mi blag je snovo
Ov', i život nekonečni,
Koliko bdîm s' vama
Dokle mi ga vratu!
I moïm suzama
Do sad mi ga kratu!

« Od istoka do zapada
Koliko vas do sad pratih!
Ali nikad kako sada
Moje bdenje ne naplatih!
Tad j' uhvanje bilo
Dalekoga goja,
Koje 'e sobom vilo
Sva ćutienstva moja.

« Ali sadar ni j' uhvanje
Gdie rieč višnja obetjica . . .
Vi bliedite! Ščekivanje
Moje težko dovèrsiva!
Evo ljubka zora
Nad briegom se bieli —
Blažena! od skora
Duša mi te želi! »

XLV.

« Ide li mi? Je l' mi došo veće? »
Koga sreta jadna Zlatka pita;
« I često se na prozor objavlja
Jeda bi ga gdiegod ugledala;
I izšeće izvan dvora' često
Jeda bi ga gdiegodier susrela;
Al zamani izvan dvora' šeće,

Digitized by Google

Al zamani na prozor se javlja,
Nit joj sina, nit od sina glasa.
Često bi se ona posadila
Sa nemirno prikriženîm rukam,
Kako da bi silom ustèrpiena
Izčékala to desieno vrieme;
A često bi neobičnim letom
Bielîh dvora' ložnice obašla,
Kô da bi ga htiela ugledati
Gdie se šaleć svojoj majci krïe.
Sve zamani! Tkoga ni je, ni je! —
Tako prodje Uskèrnutja danak,
Tako prodje koj za njime sliedi,
Tako prodje pola od tretjega.
Kad na pola tretji dan je bïo
Ona sreta svoga mladog vojna
Kojemu je vienčana ljubovca,
I pita ga kako svakog pita:
«Ide li mi? Je l' mi došo — s' tobom?»
On razgleda promienjeno lice,
On razgleda oči uzhiljene —
Oči u kîm mutni oganj gori,
Teški sviedok ćutnje neuredne —
Al taj pogled ne uzdèrža vojna
Il je hajo, ili ni je hajo,
Nego joj se ružno posmiehiva,
I pita je: «Kojega bi htiela?»
«Sin uskèrsnut je l' mi došo?» klikne —
Al joj veli u porugi vojno:
«Onaj ni je — nu je tebi lako
Tvoja ljubav da ti drugog gradi!»

XLVI.

Pogleda ga! — Svešto sile ima
Tries s' gromovim kadar bèrda kèrši

Digitized by Google

Da svu ima, malo bi joj bilo
Što bi htiela da u gledu bude.
Pogleda ga! — Ni otrovne zvieri
Ne gledaju u plamenu gnjeva
Takvom sèržbom svoga uvriednika
Kad za ranu vratja ju mu ranu —
Pogleda ga, al ne progovara.
Čelo joj se krupno sakupilo,
Naježena kosa uzdigne se,
Oči skaču da bi izletile,
Nozdri dahom ognjenîm se šire,
Ustni treptu strašno razlučene,
Zubi škripu, u mèrve se lomu,
A na usta živa kèrv se toči —
Pogleda ga — al u hip vriemena
Na tle pada kako mèrtvo tielo.

XLVII.

Prie neg vojno ramena si skupi,
Ustni stisne, i glavu si skine,
Padu kose — padu nozdri Zlatki,
Oko shili a kèrv se utaži.
Ali prodje danak iza danka,
Ali noćca iza noćce prodje,
Dali Zlatka, kako legom legne,
Leži jošter, nit ičïem kretje.
Tako stoï za dvadeset dana',
Dok se jednom s' uzdahom probudi.

XLVIII.

Dohodu joj vierne dvorkinjice,
Dohodu joj drugarice mlade,
Bolestnici prikažeć uhvanja,
Koga same u sèrdcu ne ćute.

Digitized by Google

Besiedu joj o' dohodnom zdravlju,
I besiedu o' gotovim spravam,
Sve za radost i njenu i svoju,
Kada Zlatka bude bèrzo bolja.
Ali ništa ne vedri joj čelo,
Neg ih čuje mlada i ne čuje;
Dok na svèrhu mèrtvo progovara,
I upita da joj dušu sredu.

XLIX.

Dozovena eto redovnika
Kod postelje njezine zasieda.

* * *

„Čuj me, Otče! Ako moje griehe
Niêsam do sad očistila jadom,
Tèrpeć psovke, tèrpeć glede, smiehe,
Svetieh rugom, a zlieh nasladom,
Već ih neće očistit za vieka
Višnje sèržbe nekrotiva rieka.
„O! teško je! — Al cieniš li lako
Što pŏstavu na jadno mi rame?
Ištu roba da hotienje svako
Izpunja im za koïm se mame,
Bez promislit da u temu robu
Ima ćutnja' kê proć misli zlobu.
„O! teško je, ali bitja teška
Bi l' mi moglo oblakšati breme
Mao nasladak od maloga grieška
Koj bez krenut samo otruje me?
Trieba nam je kako daju trude
Da naplata puno-mierna bude.

Digitized by Google

« Kadar ljubih mom ljubavi' svetom,
Kadar u njoj sva mi 'e duša plila,
Što su došli prid privarnîm svietom
Hvalit da sam dobro učinila,
Er sam ljubav usiljenim duhom
Poplesala trepteć pod posl uhom? »

* * *

« Ti bi htïo da se duša moja
Bude vratit na daleka lieta,
Kad j' imala sred dietinskog goja
Jednu miso — ta bi miso sveta!
Ali u njoj slast od svïeh misli'
Koje su se u moj duh utisli.
« Nu to vrieme za me prodje davno,
Davno prodje pod otrovnim dahom
Ugovora', koï nenaravno
Još gospodu nerečenîm strahom,
Nu priečeni varkom i slabosti'
Sušu možge, a satiru kosti.
« Ugovori, koje nazivaju
Sklad dèržanstva' svega ljudskog sloga;
Ni za kletve, ni za suze haju,
Ni za uzdah i kèrv žalostnoga,
Ni za sèrdca koja tîm ugrobu,
Ni za misli koje tîm ozlobu. »

* * *

« Dèrvo ištu gdie je oganj bïo,
Dèrvo ištu a — pepela nać će!
Ako ni je vihar zabiestïo
Koj ga spèrša na krilim u kraće
Neg ga može razčiniti plamen,
Znak ostaveć — leden groba kamen! »

Digitized by Google

* * *

« To je prošlo — sve je prošlo sada —
Već ja niêsam što ti cieniš da sam.
Da ni 'e tako, koliko bih rada!
Vieruj meni, vieruj oviem vlasam
Koje još mi u siedinam stoje —
Da ne, gdie su cèrne kose moje?
« Niêsam, niêsam sto sam bila! Samo
Cèrvotočen ovi kip m' ostaje,
Koga čeka — ah da prïe! — tamo
Moja duša koja jur pošla je;
Ona leži gdie nju gnjilo tielo
Mojeg sina pustu 'e sobom snielo.
« Htiela bi mu udahnut jopeta
Dah kog mu je udahnula prïe;
Jer na licu prostranoga svieta
Da ju bavi već uzroka nïê!
S' njim blažena bit će nad-a-svîme,
Il će gnjeti ukopana s' njime! »

* * *

« To je čista jedna miso tvoja,
Čista miso pravednïeh dana',
Koja nezna opačine znoja,
Mùke bluda', koïm obèrvana
Ja sam pala, i pod svom tegotom
Branih sèrdce moïem sirotom.
« On pogine, er sramotne mene
Ni je mogô da podnese jade —
On pogine! Ove jadne žene
Svaka bolest na dušu mu pade!
Pod čîm sèrdce ćutienstva mi 'e svuklo,
I oledni — njegovo je puklo!

Digitized by Google

« Kad štit pukne koj me brani, pukne
S' njim ujedno i branjena duša. —
Suza umre — a kèrv mi umukne —
Sunce pade — obujmi me tmuša —
Uništu se zviezde mojeg neba,
I sve pàne po sred onog greba.
« Straha nêmam — što hoj da me straši?
Ja ne uhvam — česa bih uhvala?
A u temu svi prigledi vaši,
Vaša dobrost u temu je stala.
Uzdiže se nad tîm ljubav — Ona
Bieži čeljust vašïeh zakona'. »

* * *

« To je ono što svak cieni — to je
Ono u čem svak se hote' vara;
Er je *jedno* što ti cieniš *dvoje*;
Ni to hotnja, ni to ćutnja stvara.
Jedna 'e ljubav, a od nas ne visi
Kô hlapt sèrdca kom ti uzrok nîsi.
« Kadar jednom nje usahne vrielo,
Ni 'e mogućstva da joj tek ponovi.
Da ti dušu, da ti blaznu tielo,
Da ti daju da ti ćutnja plovi
U razkošam koje sviet dariva,
Je l' u njima tvoja ljubav živa?
« Probudit ju prema Bogu? — Ako
Možeš činit što je *prošlo*, da *je*,
Moju ljubav probudit ćeš lako,
U njemu mi ona ne pristaje;
U njemu mi vir ljubavi svete —
Ah probudi moje mèrtvo diete!

Digitized by Google

« To nemožeš! A što možeš? — Čuj me!
Kô nemožeš probudit mi njega
Kog tma smèrti, greba tma obujme,
I smrad, i cèrv, i gnjilost mi svega
Razčiniše — nej ni ćutnje moje! —
Prie bi njega kad nemožeš dvoje.
« Il ti neznaš da za ljubit Boga,
Kad sam mogla i ja negda ljubit,
Trieba 'e bilo da mu sina moga
Sliku smislim, nit ga mislih grubit;
Pod tom snižno i bez zapustienja.
Kazah zèrtvu mojega ljubljenja.
« To ti 'e čudno? — Nu da nepoznanu
Stvar razmislim, a i priljubljivu,
Ne treba li da u misli stànu
One slike koje dèržu 'e živu?
Od kieh nezna ljubljivosti veće,
Sada nezna, ni u vieka neće?
« Pamet naša ljubljivo procieni
Samo ono, što je liepo sebi;
I vriemenom ako pomast mieni,
Lik liepote promienila ne bi;
Jedna liepost jednu pamet tiče,
Nit ju mieni kad mieni obliče.
« I kad bi joj prostranïa pamet
Baš u raju prikazala da je
Slab, porugiv, gèrdan pèrvi zamet
Te liepote koju sad poznaje,
Mienila bi sve slučaje — dali
Jestestvo bi i podlog ostali. »

* * *

Digitized by Google

« Istina je! — Zaljubih čovieka,
Kog pred Bogom dèržala sam mužom.
I sad dèržim — Dèržat ću za vieka
Pod pokrovom, kako i pod ružom.
Sviet me žigne sa sramotom mnogom,
Al to ni je primieno pred Bogom.
« Zašto ženom mene su mu dali?
Da me hrani za robinju samo?
Da s' od meni priljubnicam hvali
Što za platu miluju ga tamo?
A kad k' meni nakani se doći,
Da m' oblakšam dosadljivost noći?
« Nikad! — Nikad ja njegova žena —
On mi mužom ne bi u ničemu!
Medju nama bi vienčanja siena,
Što on meni i ja bïah njemu!
Dok on sèrtje po sramotah grubîh,
Ja ljubljena, Andiela zaljubih!
« Pogledaj mu, pogledaj mu lice!
A sad lice pogledaj mi sina!
Ne, ne skidaj tvoje oči nice,
Pogledaj ih! tu ni je krivina —
Je l' jednako? — Ne mienih s' u tomu —
Njega ljubih i u sinu momu! »

* * *

« I to 'e bilo — i to 'e negda bilo!
Mene diete polag Humskieh voda'
Vriemena je milovalo krilo
Ljubko leteć kô moja sloboda,
Radost tvoreć u vilnome glasu
Čas minući dohodećem času.

Digitized by Google

« Daj mi jedan oni čas! ah jedan —
Jedan cigli iz svïeh vriemena'!
Da napoï gojom svoj duh žedan
Neotrovanîm ova jadna žena —
Da podriemje da sviet kog j' obašla
Ni j' ovaki kakvog ga je našla!
« Moje sunce zapadnuće! — Moï
Povietarci što budite goru,
I pèršeći slazite gdie stoï
Val tljajeći na sinjemu moru —
O romoni moieh Humskîh vala' —
Moj slaviću i tvâ piesan mala!
« Moje sunce zapadnuće! . . . . Daj me
Onem miestu, časima onïem!
One misli da mi prošast zajme —
One ćutnje da probudît smïem,
Bez spomenut drugo sunce, kada
U razbludi moga grieha pada! —
« Ondar ljubih bez ljubavi kipa,
Kako ištеš, pitat u ičemu,
Nit joj prosih u vriemenim hipa,
Zrak' u suncu, log' u svietu svemu —
Plovila mi 'e ljubav nekonečna
Od seb' zračna, i od sebe viečna.
« Ondar sèrdce sliedom pamet sliedi,
Pamet ćutnju, ćutnja sladost svaku.
Prem da svud se nova sladost redi,
Svud je prima jedino jednaku;
Dok odlučno jedan oblik prima,
Način, posmieh, s' mednïem riečima.
« Kako velu da slap vode, koga
Bradavica po žilami pïe,
Bez načina, bez obliča svoga
Po stablim se nerazlučno vïe,
Dok zasieda, dok zgustnuta pèrvo
Bitje gubi, dok se čini dèrvo.

Digitized by Google

« Bi l' ti iskô kadar se udèrvi
Da t' se vrati kap prïašnje vode?
Hrek joj sieci, hrek joj kèrši, mèrvi,
Ne ostavlja te nove prirode.
Dèrvom stàne, *oniem* dèrvom, niti
Može ikad drugo dèrvo biti.
« Kô slap vode udèrvljen — u meni
Ljubav osta ukipiena jednom;
Nit ja mogu da taj kip se mieni
Boljom slikom, il veće urednom;
Kad je mieniš, razčinjaš je tada —
I tma greba oko tebe pada.
« Gledaj sliku! Jes' li smislit mogô
Štogod liepše po sred stvora svega?
Bi l' se itko prevarïo mnogo
Da je cieni sliku privišnjega?
Kad nas stvori sa množit nam diku
On na svoju sliku i priliku.
« Gledaj sliku! Gledaj moga sina,
Od kog sam mi kosa' pram ostaje!
Ja pod ovoj ljubih Gospodina
Dokle samnom ljubav živiela je;
Al umriesmo — ćutnje nam ozebu —
Ne ljubavi, neg me spravljaj grebu! »

* * *

L.

Za taj danak i za drugog pola
U mèrtvilu nemirnome leži
Prinoseći od sèrdca do ustni'
Pramak koša' i priliku sina.
Ali kadar iza podne sunce
K' zapadu se počme sniživati,
Razbudi se od teškoga tljanja,

Digitized by Google

Razbudi se i počine bdeći.
Tad požudi svoje mile druge
Jošter jednom vidiet u životu,
Još ih čùti da joj progovore,
Još im rieti najposliedne rieči.
«Ne plačite! ni je plača vrieme,
Ne plačite! idem da počinem!
Jur ja ćutim mirnost prihodeću
Da me šika — da je i od prïe!
Druge mile što ste nevesele?
Oči liepe što ste zamutjene?
Ruda ušta ste bez posmieha?
Ne jadajte, erbo ću vam poći!
Ah da može koja oćutieti
Čistu radost, koju sadar ćutim, —
Pèrvu radost od kada sam majka
Priljubljeno diete izgubila! —
Da mi 'e bïo sin neznane zvieri,
Da ga 'e bila majka odtisnula
U pustoši gdie ne žive ljudi',
Nebi mi ga onako ubili
Bez smilienja, i bez pokorenja!...»
U to doba nje nevoljni vojno
Pred postelju k' njoj se približuje
Suznîm okom, a sèrdcom ledenim.
Kadar ga je Zlatka ugledala·
«Ah!» poklikne «evo uboïce!
Jeda tkoga da me oslobodi!»
To izusti, a dušu izpusti.

LI.

Blagi vietric koj predhodi
Zrak sunčani,
Drage Humle tih po vodi
Rano rani.

Digitized by Google

Ne giba joj žitko lice
Leteć milo;
Nit mu šika list gorice
Pèršeć krilo.
Na obrazu dah žudieni
Jedva ćutu
Stretajuć ga umoreni
Na svôm putu.
Al ne oni kîeh lagahna
Plavca vodi, —
Nehajana za njih dahna
Vlast prohodi.
Hlad jutèrnji neuživaju —
Zrak koj lieva
Blage masti po svem kraju —
Njim ne sieva.
Rieč poruge, kâ odkriva
Što krit veli;
Smieh grohotom koj dospîva
Njih veseli.
Tko su ono? Zlatke bihu
Prïatelji
Dok iskahu slast zalihu
Po svôj želji.
Sad je biežu! Prisieć uzu
Sad je trieba,
Za ne prolit jednu suzu
Vèrh nje greba!

LII.

Pod čempresom borne Petke,
Kâ te pèrvom padstit vidi,
Zemlji vratit nje početke,
Umorena Zlatko, sidi!

Digitized by Google

Ako gorkost ljudskog goja
Još spominješ odzgar s' neba,
Ne prokuni brieg pokoja
Od ljubavi, i od greba!

LIII.

Al ne stvaraj — Ah! ne stvaraj, Bože,
Već na zemlji ovakovîh duša'!
Vidji od njih što ti činit može
Dol od suza' i vidljivîh tmuša'!
Šlješ pravedne, — ovdi griehom množe
I čemerom kîm viera s' ugúša;
Pak neuhvajuć, jedva milost mogu
Nać u tebi milostnomu Bogu!
A na svietu one tèrpu — tèrpu
Što rieč ljudska izrieti ne smïe;
Tko bo ćuti tieh bolesti' vèrpu
Sèrdcem puknut, u grebu se krïe.
Tega plaču — a živuće dèrpu
Po progonstvim što sam sviet umïe.
A na zemlji — dok se broju žive —
Pred ljudima svedj su, svedj su krive!

SVÈRHA.

Digitized by Google

Digitized by Google

ZASILJKA.

A tkomu sad, Zlatko, da te uporavim
Šljeći te van?
Duha jad i radost tkomu da objavim —
Grub more san!

Zad se ne obvratjaj, o jadnice moja!
Od tuda vir
Za nas ne iztieče ni davnog pokoja,
Ni suzah mir.

Nas diecu dni' drugih i osnove druge
Ne goï sviet —
Ni ružu, ni draču za rada, il tuge
Neće nam sniet!

Ni smèrtnog skončanja, ni mahnite smàme
Za nas nij' već!
Sunca ne vesele, ne plašu nas tame,
Ako će teć.

Kad Duša leže nam — ah da smo mi prïe!
U priran grob,
S' njom za nas jednako i mèrska dospïe
I dobra kob.

Ti s' njezina bila! Pod njezinim okom
Rasla si ti —
Razkidenîm sèrdcem, dal strasti' žestokom
Ja prodjoh dni.

Onda smo živieli! U samoj otrovi
Našli smo slast,
Rad koje vriemena splesasmo okovi,
I desa vlast!

Nu, tko zna, jošter ti dalekog uhvanja
Zrak da ne sja —
Da te ne privrieži — Dan stopèrv ogranja
Tebi — al ja . . . !

Digitized by Google

Primietbe.

Strana 3. Redak 1.

Humskim vodama . . . . Huma, ili *Humla* - odkle *Zahumlia*, ili *Zahlumia*, *Zahulmia* kraljevina koja preko nje bivaše - jest ime rieke izvireće iz pod bèrda Bielotine, koju Novo Latinci poštetjenim našim imenom *Humbla* ili *Umbla*, Gèrci 'Αρίων, a sadanji Dubrovčani *Rieka* prosto nazivaju.

Strana 19. Redak 23.

Od trotora i dušice kobne. Bilje od kojega se kod Dubrovčanah vie Kita i Korunica neviestama. Trator, *amaranthus paniculatus*; Dušica, ili babina dušica, *Origanum hirtum.*

Strana 32. Redak 9.

Još na glavi borne Petke. Petka ime mnogo glavicah Slavonskieh bèrdah; ovdie osobito briega borom pokrivenog u Lapadu na zapad od Dubrovnika.

Strana 37. Redak 7 i 8.

Pripovieda od nekakvih Ptica' . . . . Juftak persianski. Čudna vèrsta pticah od koje nahodi se u *Richardson'u:* « A sort of bird, that is said to have but one wing; on the opposite side to which the male has a hook and the female a ring, so that, when they fly, they are fastened together »; To jest: « Vèrsta ptica' koja, kako velu, ima po jedno krilo, a sa druge strane, muški ima jednu petlju, a ženska jedan pèrsten, i tim se stisnu kada letu.»

Strana 43. Redak 17. i 18.

Radogasta i Ladu su spleli U Leljovoj . . . . Kod Slavjanah biaše Radogast što *Mars* latinskiem narodima; a Lada i Leljo što *Venus* i *Cupido.*

Strana 60. Redak 25—33.

« *Smiluj mi se . . . .* Tomačenje četiri pèrvieh redakah pietja Davidova koje pieva se u sprovodu mèrtvacah.

Strana 61. Redak 17.

Kako Andio. . . . . Bella Come un Angel che Dio crea nel più ardente Suo trasporto d' amor. — Pellico. — Zlatke poviestna naspomena, od koje ovaj četveroredak ni je nego iztomačenje.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google